

TÜKETİCİLERİN ORGANİK GİYSİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

AYŞE KUZUCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİYİM ENDÜSTRİSİ VE MODA TASARIMI ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 36 (Otuz altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ayşe
Soyadı : Kuzucu
Bölümü : Giyim Endüstrisi
İmza :

Teslim tarihi :17/08/2017

TEZİN

Türkçe Adı : Tüketicilerin Organik Giysilere İlişkin Görüşleri

İngilizce Adı :The View Of Consumers On Environmental (Ecologic) Garments

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ayşe KUZUCU

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ayşe KUZUCU tarafından hazırlanan “Tüketicilerin Organik Giysilere İlişkin Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Bu tezin Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Ülkü Eser Ünal

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmam süresince bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, her türlü şartlar altında yardımlarını ve ilgisini esirgemeyen hocam Sayın Öğr. Gör. Dr. Meyrem ARGASAHİNOĞLU'na, yüksek lisans eğitimim süresince maddi ve manevi destekleri ile her zaman yanımda olan değerli eşim Adem KUZUCU' ya, sevgili babam Fikri DEMİRSOY ve annem Nezahat DEMİRSOY 'a ve çalışmam boyunca hep yanımda olan canım kızım Zeynep KUZUCU' ya teşekkürlerimi sunarım.

TÜKETİCİLERİN ORGANİK GİYSİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşe Kuzucu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2017

ÖZ

Doğal liflerden üretilen giyim ürünlerinin insan sağlığı açısından önemi dikkate alınarak üretimi yapılan giyim ürünlerinin üretim aşamasında doğal lif ve organik malzeme kullanımı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunun neticesinde ekolojik giyim önem kazanmış ve üretim aşamasında bu husus dikkate alınmaya başlanmıştır. Bu araştırma ile tüketicilerin organik giysi tercihleri ve organik giysilerden beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Bursa, Ankara ve İstanbul illerinde yaşamakta olan tüketiciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise tüketicilerden rastlantısal olarak seçilen, daha önce organik giysi satın almış ve araştırmaya katılmaya gönüllü 300 tüketici oluşturmaktadır. Tüketicilerin organik giysiler konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla anket hazırlanmış ve elde edilen sonuçlar tablolar halinde yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda tüketicilerin organik giyim hakkında görüşleri değerlendirilerek, çalışmanın işletmelerin üretimlerine bu doğrultuda yön vermelerinde yol gösterici nitelik taşıması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Organik, Giyim, Lif, Sağlık

Sayfa Adedi : 79

Danışman : Öğr. Gör. Dr. Meyrem Arga Şahinoğlu

**THE VIEW OF CONSUMERS ON
ENVIRONMENTAL (ECOLOGIC) GARMENTS
(Post Graduate Thesis)**

Ayşe Kuzucu

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

JULY, 2017

ABSTRACT

By considering the importance of human health, the use of natural fiber and organic materials have become common gradually at the production phase of clothing goods. As a result of this, ecologic clothing has gained importance and this aspect has been considered at the production phase. With this research, it has been aimed to determine the consumers preferences of ecologic clothing and their anticipations from this. General scanning model is used in this study. The consumers from Bursa, İstanbul and Ankara constitute the universe of the study. The sample of research is constituted by the three hundred (300) consumers who had bought ecologic garments before and were chosen by chance. A public survey has been prepared in order to determine the visibilities of consumers about ecologic clothing and results have been interpreted in charts. By estimating the views of the consumers about the ecologic clothing, in accordance with the findings, the study has been thought to bear qualification as an advisor to the firms in the direction of their productions.

Key Words : Organic, Clothing, Fiber, Health

Page Number : 79

Supervisor : Lecturer Dr. Meyrem Arga Şahinoğlu

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar.....	7
1.5. Tanımlar	7
1.6. İlgili Araştırmalar	8
BÖLÜM II	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1. Giyimin Tanımı ve Tarihçesi	11
2.2. Giyim Sektörü ve Çevre	12
2.3. Ekolojik Tekstilin Tanımı	13
2.4. Ekolojik Tekstil Ürünlerinde Kullanılan Hammaddeler	14
2.4.1. Organik Pamuk Lifi.....	14
2.4.2. Keten Lifi	15
2.4.3. Kenevir Lifi.....	15
2.4.4. Bambu Lifi.....	16
2.4.5. Soya Lifi	17
2.4.6. Isırgan Lifi	17
2.4.7. Ananas Lifi	18
2.5. Doğal Lifler.....	19
2.6. Tekstilde Ekolojiyi Etkileyen Faktörler	21
2.6.1. Alerjik Reaksiyonlar.....	21
2.6.2. Boya Hızlandırıcılar (Carrier-Taşıyıcı)	21
2.6.3. Güç Tutuşurluk Maddeleri	22
2.6.4. Dioksinler.....	22
2.6.5. Ağır Metaller	22

2.6.6. Atık Sular.....	23
2.6.7. Mutajen ve Karsinojen Maddeler	23
2.7. Tekstilde Kullanılan Çeşitli Eko-Etiketler	24
2.7.1. Better Cotton Initiative.....	24
2.7.2. BioForum Biogarantie ve Ecogarantie.....	24
2.7.3. Blue Angel.....	25
2.7.4. Bluesign® Standard	25
2.7.5. BMP Certified Cotton.....	25
2.7.6. Certified Wildlife Friendly	26
2.7.7. China Environmental Labelling	26
2.7.8. Climatop.....	26
2.7.9. Compostability Mark of European Bioplastics	26
2.7.10. Coop Naturaline	27
2.7.11. CRI Green Label & Green Label Plus (Carpet)	27
2.7.12. Ecomark (India)	27
2.7.13. EcoMark (Japan)	27
2.7.14. Ecoproof.....	28
2.7.15. Ekologicky setrny vyrobek / Environmentally Friendly Product	28
2.7.16. Environmental Choice (Canada)	28
2.7.17. Environmental Choice (New Zealand).....	28
2.7.18. Environmental Product Declaration	29
2.7.19. EU Ecolabel	29
2.7.20. European Bioplastics	30
2.7.21. Fair Wertung.....	30
2.7.22. Global Organic Textile Standard	30
2.7.23. Good Environmental Choice (Australia)	30
2.7.24. Good Environmental Choice "Bra Miljöval"	30
2.7.25. GoodWeave.....	31
2.7.26. GreenCircle	31
2.7.27. Milheuekeur.....	31
2.7.28. Naturtextil Best	31
2.7.29. Nordic Ecolabel veya "Swan"	32
2.7.30. NSF/ANSI 140 Sustainability Assessment for Carpet	32
2.7.31.NSF/ANSI 336: Sustainability Assessment for Commercial Furnishings Fabric	32
2.7.32. NSF Sustainability Certified Product	32
2.7.33. Organic Exchange	32
2.7.34. Oeko-Tex.....	33
2.7.35. Oregon Tilth	33
2.7.36. Singapore Green Label Scheme (SGLS).....	33
2.7.37. Skal Eko Quality Mark	34
2.7.38. The Soil Association.....	34
2.7.39. SustentaX	34
2.7.40. Thai Green Label	34
2.7.41. Tunisia Ecolabel.....	35
2.7.42. Water Lily – Lithuania.....	35
2.8. Organik Tekstil	36
BÖLÜM III.....	39
3. YÖNTEM	39

3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Evren Ve Örneklem	39
3.3. Ölçme Araçları	40
3.4. Ölçüm Güvenirliği	40
3.5. Verilerin Toplanması.....	40
3.6. Verilerin Analizi.....	41
BÖLÜM IV	43
4. BULGULAR VE YORUM.....	43
BÖLÜM V	71
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	71
5.1. Öneriler	73
KAYNAKLAR	75
EKLER	79

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Tekstil Liflerinin Boyanmasında Kullanılan Boyarmaddeler</i>	23
Tablo 2 <i>Örneklemin Demografik Bilgileri</i>	44
Tablo 3 <i>Örneklemin Giysi Satın Alırken Dikkat Ettiği Noktalar</i>	46
Tablo 4 <i>Organik Tekstilin Örnekleme İçin Ne Anlama Geldiği</i>	51
Tablo 5 <i>Örneklemin Organik Giyim Ürünlerini Temin Ettiği Yerler</i>	53
Tablo 6 <i>Örneklemin En Çok Organik Olmasını Tercih Ettiği Giysi Çeşidi</i>	55
Tablo 7 <i>Örneklemin Almış Olduğu Organik Giyim Ürününden Beklentileri</i>	58
Tablo 8 <i>Örneklemin Organik Giyim Ürünü Alırken Karşılaştığı Sorunlar</i>	63
Tablo 9 <i>Örneklemin Organik Giyim Ürünlerinin Kullanımı Sırasında Yaşadığı Sorunlar</i>	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Doğal liflerin sınıflandırılması.....	20
Şekil 2. Dimetilbenzidin (o-toluidin) (U.S.A. Chemical Regulation Reporter, 1991).....	24
Şekil 3. Dianisidin boyarmaddelerinden direct blue 160' ın parçalanması.....	24

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

İTKİB	İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği
AB	Avrupa Birliği
ISO	International Organization for Standardization
ÇYS	Çevre Yönetim Sistemi
İSO 9000	Kalite Standartları Sistemi
BCI	Daha İyi Pamuk İnisiyatifi
RAL GmbH	Etiket Ödüllendirme Ajansıdır.
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
BSCI	Ticari Sosyal Uyumluluk Girişimi
CRI	Halı ve Kilim Enstitüsü
ANSI	Amerikan Ulusal Standart Enstitüsü
GOTS	Global Organik Tekstil Standardı
USDA NOP	Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı, Ulusal Organik Programı
SGLS	Singapur Yeşil Etiketleme Programı
SEC	Singapur Çevre Kuruluna
EOCC	Avrupa Organik Sertifikasyon Konseyi
TBCSD	Tayland İş Konseyi
ÖTI	Avusturya Tekstil Araştırma Merkezi
FIH	Hohenstein Araştırma Merkezi

CENIA

Çek Çevre Ajansı

WFEN

Yaban Hayatı Dostu İşletmeler Ağı

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Büyük değişim ve gelişmelerin yaşandığı dünyada, ülkemiz de sosyal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi sanayileşme alanında da büyük gelişmeler yaşamaktadır. Tekstil sanayi de bu gelişmelerden etkilenmektedir.

“Günümüzde sağlıklı yaşam ve sürdürülebilir üretime verilen değerin dünyada hızla artması, hazır giyim sektöründe ekolojik giyimi ön plana çıkartarak, çevreye duyarlı üretim, yenilenebilir enerji, geri dönüşümlü malzeme kullanımı, atık yönetimi, üretimde organik malzeme kullanımına eğilimi arttırmıştır” (Ağaç, Gürşahbaz ve Özelmas Kahya, 2009, s.2).

Çevre kirliliğinin hızla yayılması, doğaya ve insana dost yeni bir tarım sistemi olan organik tarımı gündeme getirmiştir. Organik tarım, tarımsal ilaç, suni gübre, hormon, antibiyotik ve zararlı gıda katkı maddeleri gibi uygulamaları yasaklayan, üretimden tüketime her aşaması kontrollü, doğal kaynakları en iyi şekilde kullanarak sağlıklı tarımsal ürünler üretilmesini sağlayan bir tarım sistemi olarak tanımlanmaktadır. Ekolojik tarım diye de adlandırılabilen bu sistemde birinci hedef kalite, ikinci hedef ise verim üstünlüğüdür (Keskin, 2007, s.1-2).

Organik tarım ürünleri kullanılarak, elyaf halinden bitmiş halde ürün oluncaya kadarki tüm işlem basamaklarında çevre gözetilerek üretilen, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen veya geriye dönüştürülebilen (recycling) ürünlere Organik Tekstil ürünleri denir. (Kuyumcu, 2010, s.1).

Giysiler, insanların tenlerinden sonra direk temas halinde bulundukları ikinci bir deri konumundadırlar. Bu sebepten ötürü giyside kullanılan kumaş ve yardımcı malzemeler

tüketiciler için önem arz etmektedir. Önceleri çok fazla kimyasal işlem görmeden üretilen giyim ürünleri günümüzde ekolojik giyim adıyla tüketicilerin tercihi durumuna gelmiştir.

Doğal liflerden üretilen giyim ürünlerinin insan sağlığı açısından önemi dikkate alınarak, giyim ürünlerinin üretim aşamasında doğal lif ve organik malzeme kullanımı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunun sonucunda ekolojik giyim önem kazanmış ve üretim aşamasında bu husus dikkate alınmaya başlanmıştır. Yüksek üretim maliyetleri nedeniyle organik lifler daha da pahalılaşmaktadır. Artan maliyetine rağmen bu ürüne yönelik artan bir talep mevcuttur (Özipek, 2010, s.69).

Başlangıçta gıda ürünleri ile gelişen organik ürün pazarına 1990'lı yıllardan itibaren tekstil ve konfeksiyon ürünleri de dahil olmuştur. Organik Ticaret Derneği 2001 yılı verilerine göre, son 5 yılda organik lif endüstrisi ortalama % 22 oranında büyümüştür. 1990'lı yıllardan itibaren dünyada organik pamuk üretimi yaygınlaşmaya başlamış, özellikle ABD'de 1995 yılında üretim ve kullanımı çok artmıştır (Keskin, 2007, s.25).

Ekolojik tekstil veya eko tekstil, elyaf halinden bitmiş halde ürün oluncaya kadarki tüm işlem basamaklarında çevre gözetilerek üretilmiş, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra atılacak olan ürünün tekrar geriye kazanılır olması (recycling) veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürün demektir(Bayraktar, 2005, s.1).

Bir tekstil ürününün Eko Tekstil olarak adlandırılabilmesi için yerine getirilmesi gereken şartlar üç grupta toplanır.

Üretim Ekolojisi: Hammaddenin yetiştirilmesi, hammaddenin üretimi ve son olarak da giysi haline getirilmesi aşamalarının tümünü kapsar. Bu aşamalarda, çevre ve insan sağlığıyla ilgilenir (Vural, Ağaç & Kıcıroğlu, 1999, s.55-61). Tekstil üretiminde kullanılan hammaddelerin ve kimyasalların çevre dostu bir anlayışla seçilmesi ve teknolojik olarak mümkün olan gerekli her safhada arıtma metotlarının kullanılmasını gerektirmektedir(Oral, Dirgar&Erdoğan,2012, s.31).

İnsan Ekolojisi: İnsanın ikinci derisi olarak kabul edilen giysilerin ve yakın temas halinde bulunduğu diğer tekstil yüzeyleriyle solunum, sindirim ve temas yoluyla insan sağlığına hiç bir şekilde zarar vermemesiyle ilgilenir (Vural, Ağaç & Kıcıroğlu, 1999, s.55-61). İnsan ekolojisi hazır giyimin, kullanıcılarına ve yakın çevresine olan etkilerini kapsar .

Atık Yok Etme Ekolojisi: Üretim sonucu ortaya çıkan atık suların, atık tekstillerin geri kazanılmasını ya da teknolojik olanaklar çerçevesinde çevreye zararsız ürünler haline dönüştürülmesini kapsar. Amaç eskiyip çöpe atılan tekstil ürünlerinin yakılarak, çürümeye bırakılarak, depolanarak veya başka yöntemlerle yok edilirken çevreye ve insanlara zarar vermemesidir. Bu alanda en ideal çözüm “recycling”, yani eskiyen tekstil ürünlerindeki

liflerin yeniden kullanılmasıdır (Kurtoğlu, 2004, s.27). Öncelikle Avrupa Birliği ülkelerinde gelişen ekolojik tekstil kavram bilinci kitle iletişim araçlarının da etkisi ile kamuoyunun gündeminde yer almıştır. Özellikle Avrupa ülkelerinde gittikçe daha çok sayıda kişi ve kuruluş tekstil ürünlerini ekolojik açıdan değerlendirmeye başlamıştır. Bu eğilimler sonucunda bir çok ülkede tüketiciler gerek üretim aşamalarında gerekse kullanım sırasında çevreye ve insanlara zarar vermeyen malzeme ve yöntemlerle üretilen, atık durumuna geldiğinde ise yine çevreye ve insanlara zarar verilmeden yok edilebilen tekstil ürünlerini, kısacası ekolojik tekstil ürünlerini tercih etmeye başlamışlardır (Oral, Dirgar&Erdoğan,2012, s.32).

Doğal lifler cilt problemleri olan kişiler için en uygun liflerdir. Çoğu insan, tenleri için pürüzsüz ve yumuşak kumaşları tercih ederler ve kumaşları hissetmek isterler. Bambu, ipek ve pamuktan yapılmış kumaşlar bu ihtiyaçlara karşılık verebilmektedir (Gümüşer, 2013, s.24).

İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İTKİB), Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde çeşitli çevre etiketlerinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması amacıyla, tüm AB ülkeleri için geçerli olacak eko-etiket geliştirme çalışmaları başlatmış; bunun sonucunda AB Konseyi'nin 23 Mart 1992 tarihli 880 sayılı Yönetmeliği ile AB'nin çevre etiket sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem kapsamında, çevre dostu ürünler çevre etiketi ile ödüllendirilmektedir.

AB Eko-Etiketi, ISO 14024 Tip I çevre etiketleme sistemi dâhilinde tanımlanır ve gönüllü olarak kullanılan bir etiket sistemidir. Eko-etiketleme için belirlenen kıstaslar çevresel fayda yaratılabilmesi için temel öneme sahiptir. Çevresel kıstasların ne seviyede uygulanacağı ürünlerin yaklaşık yüzde 10 ila 20'sinin bu etiketi hemen alabilecek durumda olmalarına göre belirlenir. Bu sistemde kullanılan kıstasların çoğu ürünün tüm yaşam döngüsü boyunca ortaya çıkaracağı çevresel etkiler düşünülerek belirlenmiş olduğundan, bu etiketler tüketicilere çevreye en duyarlı ürünleri seçme imkânı sunan mükemmellik etiketleri olarak da değerlendirilebilir (Kara, 2011, s.7).

Bir tekstil ürününün Eko Tekstil olarak adlandırılabilmesi için yerine getirilmesi gereken bazı kurallara vardır. Tekstil üretiminde kullanılan hammaddeler ve kimyasallar çevre dostu bir anlayışla ve insan sağlığını tehdit etmeyecek şekilde seçilmelidir. Tekstil ürününün kullanım yeri (çocuk giysisi, yetişkin giysisi, iç çamaşırı, dış giysi, yastık kılıfı, perde vb) dikkate alınarak ürünün içerdiği insan sağlığını tehdit edebilecek maddeler saptanıp analiz edilmelidir. Eskiyip çöpe atılan tekstil ürünleri yok edilirken çevreye ve insanlara zarar vermemelidir.

Tekstilde ekolojiyi etkileyen faktörler aşağıda sıralanmıştır:

“Alerjik Reaksiyonlar; Alman cilt kliniklerinde yapılan araştırmalar, alerjik reaksiyonların % 2’ sinin tekstil kaynaklı olduğunu göstermektedir”.

“Boya Hızlandırıcılar; Kimyasal liflerin (poliester, asetat, poliakrilonitril, poliamid) dispersiyon boyarmaddelerle boyanması esnasında kullanılan organik çözücülerdir”.

“Güç Tutuşurluk Maddeleri; Yanıcı ortam giysileri ve işçi kıyafetlerinde kullanılır” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

Dioksinler; Giyim tekstillerinde bir kısım dioksin bileşiğinin deriye geçebileceğini gösterir.

Ağır Metaller: Giyim tekstillerindeki ağır metal iyonları (bakır, krom, nikel, kobalt, çinko) ter yoluyla vücuda geçmektedir (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

Toprakkaya’dan aktaran Kurtoğlu ve Şenol “Atık Sular: Tekstil terbiyesinde kullanılan yüzey aktif maddeler, organohalojen bileşikler, azot bileşikler, fosfor-fosfat bileşikler, florkarbon esaslı maddeler, silikon bileşikler ve formaldehit ekolojik olarak belirlenen sınır değerlerin üzerine çıktığı takdirde alıcı ortamı tehdit eden maddelerdir” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

Moll’dan aktaran Kurtoğlu ve Şenol “Mutajen ve Karsinojen Maddeler: Tekstil liflerinin boyanmasında kullanılan bu boyarmadde gruplarından bazıları indirgenerek parçalanıp alerjik ve karsinojenik etkilere yol açabileceklerinden bazı azo boyarmaddeleri sağlık açısından tehlike yaratabilmektedir” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.28).

Tüm bu olumsuzlukların insan hayatını tehdit eder boyutlara ulaşmasının etkisiyle çevre bilincinin ve insan hayatına verilen önemin her geçen gün artması , üretici firmaları çevreye duyarlı ürünler üretmeleri konusunda zorlamaktadır. Dolayısıyla tekstil mamullerinin organik olarak üretilmesi her geçen gün önemini artırmaktadır.

Organik ürünlerin insan sağlığı açısından öneminin anlaşılır ve bilinir hale gelmesi bu ürünlere olan ilgi ve ihtiyacı artırmıştır. Bilinçlenen toplumların pek çok alanda olduğu gibi giyimde de organik ürünlerden yana olması ve organik giyim ürünlerini tercih etmesi daha yaşanılabilir bir çevre ve daha sağlıklı toplumlar oluşması açısından oldukça önemlidir.

Organik ürünlerin ekim aşamasından hazır ürün olana kadarki tüm işlem basamakları düzenli olarak kontrol edilmekte ve sertifikalandırılmaktadır. Bu sayede ürünün güvenilir

yöntemlerle üretildiği, çevreye ve canlı yaşama zararlı maddeler içermediği, denetim ve kontrollerinin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır (Kuyumcu, 2010, s.3).

Günümüzde çevrecilik anlayışının moda sektöründeki yükselişi çok hızlı olmasa da, her geçen gün tasarımcıların ve firmaların bu alana yönelimi artmaktadır. "The National Association of Sustainable Fashion Designers" gibi dernekler moda sektöründeki girişimcilere sürdürülebilir ve çevreci moda alanlarında yol gösterirken gelecekte bu kavramın önem kazanmasına da yardımcı olmaktadır.

Organik tekstil ürünlerini en çok talep eden ülkeler başta ABD, İsviçre, Almanya, İngiltere, Fransa ve Japonya olmak üzere gelir düzeyi yüksek olan ve çevre bilinci yaygın gelişmiş ülkelerdir (Kuyumcu, 2010, s.4).

Ülkemizde de belli modacılar ekolojik ürün kullanımına dikkat çekerek, tasarımlarına bunu yansıtıp tüketicinin bilinçlenmesine katkıda bulunmaktadır. İnsan sağlığı açısından ekolojik ürün kullanımını artırıp çevreye karşı daha duyarlı olunmasının gerekliliği vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Bu araştırma ile tüketicilerin, organik giysi tercihleri ve organik giysilerden beklentileri belirlenmeye çalışılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde tüketicilerin sağlığa verdikleri önemin artması, giyim sektöründe organik giyimi ön plana çıkartmıştır. Artık tüketiciler bilinçlenerek almış oldukları giyim ürününün vücutları ile uyumlu, sağlık açısından tene zarar vermeyecek, kullanışlı ürünler olmasına dikkat etmektedirler.

Kimyasal madde kullanılarak elde edilen giyim ürünleri gerek insan sağlığını gerekse çevreyi ciddi anlamda tehdit etmektedir. Vücudumuzla direk temas halinde olan bu ürünler içerdikleri zararlı maddeler nedeniyle sağlığımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu ürünlerin üretimi sırasında kullanılan zararlı kimyasallar işçi sağlığını da tehdit etme açısından önemli bir risk faktörüdür. Geri dönüşümlü yada organik olmaması kullanıldıktan sonrada çevreye ciddi zarar vermektedir. Doğada yok olması uzun süren bu ürünler atık safhasında bile hayatımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Hafife alınamayacak kadar önemli olan bu durum karşısında toplumlar gittikçe bilinçlenmiş, bu konuya çözüm bulma yolunda çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Organik giyim ürünü kullanımı bu

noktada devreye girmektedir. Tene zarar vermeyecek sağlığı olumsuz yönde etkilemeyecek insan vücuduyla daha uyumlu ve çevreye de daha duyarlı olan organik giyim ürünlerin kullanımı her geçen gün artış göstermektedir. İşletmeler de işçi sağlığını ve çevreyi de gözeterek organik giyim ürünü üretimini artırmaya başlamışlardır.

Araştırmanın amacı tüketicilerin organik giysi tercihleri, organik giysilerden beklentileri ve organik giyime ilişkin yaşadıkları sorunları belirlemektir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemler geliştirilmiştir.

1. Örneklemin demografik özellikleri nelerdir?
2. Örneklemin eğitim durumları değişkeni ile organik giysi tercihleri arasında istatistiksel ilişki var mıdır?
2. Örneklemin eğitim durumları değişkeni ile organik giysilerden beklentileri arasında istatistiksel ilişki var mıdır?
3. Örneklemin eğitim durumları değişkeni ile organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunlar arasında istatistiksel ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın nemi

Sanayi açısından gelişmekte olan ülkemizde tekstil sektörü önemli bir yer tutmaktadır. İhracatta da yüksek boyutlarda olan bu sektör istihdam açısından da önem taşımaktadır. nemli bir iş gücüne sahip olan bu sektörün gelişimi evre sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bilinçsiz bir şekilde kullanılan kimyasallar yine bilinçsiz bir şekilde yok edilmeye çalışılan atıklar bizleri evre kirliliğiyle karşı karşıya getirmektedir. Yine bu sektörde çalışmakta olan milyonlarca insan sağlıksız çalışma koşulları altında sağlık açısından ciddi zararlar görmektedir. Bu sektörde çalışıp sağlığı olumsuz etkilenen kişilerin tedavi masrafları da ciddi anlamda devlete yük oluşturmaktadır.

retiminden tüketimine kadar tüm işlem basamaklarında evre ve insan sağlığının gözetilmesi gereken bu ürünler hammadde safhasında da insan sağlığını tehdit etmektedir. Ürünün ekimi sırasında kullanılan ilaçlar tarımda çalışmakta olan işçileri sağlık açısından olumsuz etkilemekte, gerek işçi gerek toprak gerekse evre kullanılan zirai ilaçlardan zarar görmektedir.

Tüketicilerin giderek artan evre sorunlarına ilgisi, sağlıklı yaşama işteği, üreticinin ise çevresel ve sosyal sorumlulukları yerine getirebilme düşüncesi, sürdürülebilir hayat

koşullarını sağlama istekleri, artan talebi karşılama ve ekolojik ürünlerin katma değerinin yüksek olması gibi nedenlerden dolayı organik tekstilin önemi giderek artmıştır.

“1960’lı yıllarda ABD’ de Flower-Power düşünce hareketi ile başlayan doğal ürünlerin kullanım yolunun açılması ve kullanılan kimyasal maddelerin kritik bir şekilde değerlendirilmesini sağlayan gelişme sonucu eko-tekstil ve eko amblemlili ürünler ortaya çıkmıştır” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s. 27).

Amerika ve Avrupa’da dünyaca ünlü markalar da organik giyimi benimsemiş durumdadırlar. Bottega Veneta, Burberry, Calvin Klein, Derek Lam, Donna Karan, Givenchy, Marc Jacobs, Ralph Lauren, Stella McCartney, Versace, Yves Saint Laurent gibi dünyaca ünlü markalar ekolojik giyimi destekleyen tasarımlar sergilemektedirler. Bahar Korçan, Nejla Güvenç, Gamze Saraçoğlu, Özlem Süer gibi isimler yerli moda dünyamızda organik, geri dönüşümlü, doğal kumaşlar kullanan tasarımcılarımız arasında yer almaktalar.

Bu araştırma ile tüketicilerin organik giysi tercihleri ve organik giysilerden beklentileri ve organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın, elde edilen bulgular doğrultusunda tüketicilerin organik giyim hakkındaki görüşleri belirlenerek işletmelerin üretimlerine bu doğrultuda yön vermelerinde yol gösterici nitelik taşıması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Bursa, Ankara ve İstanbul’da ikamet etmekte olan organik ürün satın almış, 18-50 yaş arası tüketiciler ile sınırlıdır.
2. Araştırma daha önce organik giysi satın almış tüketiciler ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Ekoloji: Daha temiz bir çevre ve daha güvenli bir yaşam. (Bayraktar, 2005, s.1).

Eko tekstil: Elyaf halinden bitmiş halde ürün oluncaya kadarki tüm işlem basamaklarında çevre gözetilerek üretilmiş, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra atılacak olan ürünün tekrar geriye kazanılır olması (recycling) veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürün. (Bayraktar, 2005, s.1).

Organik Tekstil: Yetkili kuruluşlar tarafından sertifikalandırılmış organik elyaf kullanılarak ve tüm işlem basamaklarında organik standartlar gözetilerek üretilen ve sertifikalandırılan ürünler (Kuyumcu, 2010, s.1).

1.6. İlgili Araştırmalar

Gümüşer, “Ekolojik Bebek Giysilerinde Doğal Liflerin Önemi” isimli çalışmasında organik pamuk ve doğal liflerden yapılan ürünlerin tüketici sağlığı açısından elverişli olduğunu ve toplumdaki gelen talep doğrultusunda insanların bu ürünleri çevreyle uyum içerisinde olmak adına tercih ettiklerini belirtmiştir. Ekolojik ürün kullanımının yaygınlaşması için yapılan tasarımların çoğalması ve firmaların ekolojik marka yaratmalarının gerekliliği üzerinde durmuş, devletin sosyal sorumluluk açısından ekolojiyle ilgili yeni kanunlar çıkarması gerektiğini vurgulamıştır.

Ağaç vd. (2009) “Çalışan Kadınların Ekolojik Giysilere İlişkin Bilgi Durumlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada; çalışan kadınların ekolojik giysiler hakkında fazla bilgi sahibi olmadıklarını fakat özellikle iç çamaşırı ve bebek giysilerinde ekolojik ürünleri tercih ettikleri belirlenmiştir. Araştırmada çalışan kadınların yaşam kalitesini arttırmak çalışma ve özel yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için ekolojik giysiler konusunda yapılacak çalışmaların beklentileri karşılama katkı sunacağını savunmuşlardır.

Kurtoğlu ve Şenol’un “Tekstil ve Ekolojiye Genel Bakış, Karsinojen ve Alerjik Etki Yapabilen Tekstil Kimyasalları” isimli çalışmalarında, günümüzde ekolojik dengenin bozulması ile beliren çevre sorunlarının giderek artması ve bunun meydana getirdiği sonuçlar üzerinde durmuşlardır. İnsan ve çevre sağlığına zarar vermeden üretilen, kullanılıp yok edilebilen ürünlere değinmiş, tekstil sanayinde kullanılan kanserojen ve alerjik etki yapabilen kimyasallar hakkında bilgi vermişlerdir. Ekolojik dengeyi bozmayan ürün kullanımının önemini vurgulamışlardır.

Kuyumcu, “Organic Tekstiller ve Hazır Giyim” adlı çalışmasında, organik tekstil ve ekolojik tekstil terimleri ve bu kavramlar arasındaki farkın üzerinde durmuştur. Organik tekstil ürünleri kullanımının ne denli önemli olduğunu vurgulayan Kuyumcu, organik üretim ve konveksiyonel üretim arasındaki farkı ayrıntılı olarak açıklamıştır. Konveksiyonel tarımın çevreye verdiği zarar hakkında bilginin verildiği çalışmada,

Dünyada ve Türkiye’de organik pamuk ve tekstil ürünleri pazarının gelişimi konusu işlenmiştir.

Kılıç, “Giyim Sektöründeki Üretim Artıklarının Sürdürülebilir Moda Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi ve Örnek Bir Uygulama” isimli çalışmasında, Ankara ilinde bulunan hazır giyim işletmelerinin üretim artıklarının düzeyi ve bu artıkları nasıl değerlendirdikleri, artıkların sürdürülebilir moda anlayışına uygun olarak değerlendirilmesi, bu değerlendirmenin işletmelere, çevreye, ülkemize neler kazandıracacağı ile ilgili sorulara cevap aramıştır. “Artıklar artık çöp değildir” isimli bir koleksiyon hazırlayarak, işletmelerin sıfır artık ile üretim yapmasının mümkün olduğu, yok edilmesi mümkün olmayan ve maddi değeri olan üretim artıklarının değerlendirilerek öncelikle sosyal sorumluluklarını hem birey hem de kurumsal olarak yerine getirebileceklerini ortaya koymuştur.

Bayraktar, “Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ekoloji ve Ekolojik Etiketler” isimli çalışmasında, Tekstil sektöründe ekoloji kavramı ve tekstil ürünlerinin insan sağlığına etkileri üzerinde durmuştur. Ekolojik etiketler hakkında açıklama yaparak ekolojik etiketlerin neler olduğunu sıralayan Bayraktar, AB’nin ve Türkiye’nin ekolojik tekstil konusunda mevzuatı üzerinde durarak bu konuda açıklamada bulunmuştur.

Özdemir ve Tekoğlu, “Ekolojik Tekstil Ürünlerinde Kullanılan Hammaddeler” adlı çalışmalarında, ekolojik tekstil ürünlerinde kullanılan doğal hammaddeleri inceleyerek bu konu hakkında yaklaşımlar sunmuşlardır. Tekstil ve moda endüstrisinin gelecekteki başarısının, bu sektörün çevresel ve sosyal anlamda zararlarını azaltabilmeye bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye’nin, Avrupa standartlarında ve çevreye zararsız “ekolojik tekstil” malı üretimi çalışmalarına hız vermekte olduğunu belirtmişlerdir. Bu amaçla üretilmeye başlanan organik tekstil ürünlerinin, katma değeri yüksek olmasının ve son zamanlarda moda dünyasında da çokça tercih ediliyor olmasının Türkiye’nin dünyada kaybetmiş olduğu pazar payını tekrar elde ederek bu pazar payını katlamasına ve rekabet gücünü arttırmasına imkân sağlayabileceğini vurgulamışlardır.

Pamuk, “Giysi Moda Eğilimlerini Etkileyen Faktörler ve Bir Model Önerisi (1940-2007 Yılları Arası Basılı Yayında Örnek Uygulama)” isimli çalışmasında, kadın giysi modasında geleceğe dönük tasarımlarda doğru adımı atabilmek, geliştirilen yeni bir model içerisinde geçmiş moda akımlarında meydana gelen değişimleri belirlemek, moda değişimlerinde etkin olan gelişmelerin modayı etkileme durumları ve ilişki düzeylerini nitel araştırma yöntemleri ile analiz ederek, geleceğe yönelik öneriler sunmayı

amaçlamıştır. Araştırmada, model ölçümlerinden elde edilen verilerden çıkan sonuçlar tablolar ve grafikler halinde sunulmuş, 1940-2007 yıllarını kapsayan dönemlerde moda trendlerini etkileyen iktisadi-siyasi gelişmeler, sosyal hareketlenmeler, sanatsal kültürel akımlar, teknolojik gelişmeler ve moda idollerinin belirlenmesine yönelik ulaşılabilen yazılı materyallerden elde edilen bilgiler ile yorumlanmış, model tabloları oluşturulmuştur. Çıkan sonuçlar doğrultusunda ileriye dönük moda çizgileri ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Altun ve Öztürk, “Tüketicilerin Organik Tekstil Ürünleri Satın Alma Davranışını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmalarında, Türkiye’de organik tekstil tüketiminin çok sınırlı olması probleminden yola çıkarak tüketicilerin organik tekstil ürünleri satın alma davranışlarını araştırmışlardır. Organik tekstil satın alan ve almayan tüketicilerin çevre bilinci ve sağlık bilinci açısından farklı olup olmadıklarını belirlemenin yanı sıra organik gıda satın alma sıklığının ve demografik özelliklerin organik tekstil ürünleri satın alma ile ilişkisini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmanın evrenini, organik tekstil ürünleri satan mağazaların bulunduğu ve çeşitli sosyo-demografik özelliklerdeki tüketicilerin yer aldığı Ankara il sınırları içerisindeki 4 Alışveriş Merkezinde (AVM) alışveriş eden müşteriler oluşturmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara bakıldığında, çevre ve sağlık bilinci yüksek tüketicilerin organik ürünü daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Tene doğrudan temas eden ürünlerin tüketiciler tarafından daha çok tercih edildiği ve genellikle organik ürünü gelir seviyesi yüksek tüketicilerin tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Giyimin tanımı ve tarihçesi, giyim sektörü ve çevre, ekolojik tekstilin tanımı, ekolojik tekstil ürünlerinde kullanılan hammaddeler, doğal lifler, ekolojik pamuk, tekstilde ekolojiyi etkileyen faktörler ve tekstilde kullanılan çeşitli eko-etiketler, organik tekstil, konularına yer verilmektedir.

2.1. Giyimin Tanımı ve Tarihçesi

Yüzyıllar önce insanoğlunun kendisini dış etkilere ve doğa olaylarından korumak gereksiniminden ortaya çıkmış olan giyim, varoluşundan itibaren güncelliğini korumuştur. İlerleyen zaman içerisinde insanların ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda şekillenerek insanoğlunun kendisini ifade edebildiği bir unsur haline gelmiştir. Geçmişten günümüze günlük yaşamın her alanında tekstil ürünleri kullanılmaktadır.

İnsanların temel ihtiyaçlarından biri olan giyim, önceleri tabiatın etkilerinden korunmak ve insanların utanma duygularını gidermek için örtünmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Günümüze kadar bir takım değişikliklere uğrayarak insanların kendilerini ifade ettiği bir unsur haline gelmiştir. Giyinmek kültür ve uygarlık seviyesine paralel olarak değişmiştir. Gelişmiş sosyal yapıları toplumlarda giyinme biçimleri, bireyin ekonomik durumuna ve onun toplumdaki yerine göre belirlenmiştir (Çivitçi ve Ağaç, 2009, s.31).

Giyim sektörü, elyaftan giyim eşyasına kadar birçok alt sektörü bünyesinde barındıran ve geniş üretim yelpazesine sahip bir sektördür. I. Dünya savaşı sırasında, savaşın ağır şartlarından ortaya çıkan giyim sektörü günümüzde dünya ekonomisine katkısı en fazla olan sektörlerden biridir (Kılıç, 2013, s.9).

Hazır giyim sanayi gerek istihdam olanakları gerekse vergi gelirleri açısından ülke ekonomisine büyük katkı sağlamakta olup, bir çok ülkenin ekonomik açıdan

kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Ülkemizde de özellikle ihracat açısından bakıldığında çok güçlü bir sektör halini alan tekstil sektörü, istihdam sağlama açısından da oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. Ülkenin her köşesinde faaliyet göstermekte olan sektör kadın istihdamında da önemli bir yere sahiptir.

2.2. Giyim Sektörü ve Çevre

Güvenç'ten aktaran Kılıç, Sanayileşme çabaları, özellikle de 1980'lerden itibaren yerini kaygılı sanayileşmeye bırakmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle sanayi ilerlemiş, ekonomik açıdan gelişme kaydedilirken, ekolojik açıdan dengesizlikler ve krizler başlamıştır (Kılıç, 2013, s.21).

Giyim sektörü üretimin hemen hemen her aşamasında kimyasal kullanımının gerçekleştiği bir sektör olduğundan ortaya çıkan kimyasallar çevreye ciddi zararlar vermektedir. Kimyasal atıklar doğaya karıştığında doğanın dengesini bozmakta ve kaynakların tükenmesine neden olmaktadır. Su kirliliği, hava kirliliği gibi tehlikeler insan yaşamını tehdit etmektedir.

Ülkemizde tekstil sektörünün önemli bir yer tutması bizleri bu tehlikelerle karşı karşıya getirmektedir. Daha yaşanılabilir bir çevre ve daha sağlıklı yaşam koşulları oluşturmak adına üretim aşamasında bu faktörler göz önünde bulundurulmalıdır.

Her ne kadar zararsız gibi gözükse de, tekstilde kullanılan ve organik olmayan hammaddeler hem çevreye hem de insan sağlığına zarar veren özellikler barındırıyor. Örneğin pamuğun ekiminde kullanılan böcek ilaçları, kumaşın renklendirilmesinde kullanılan boya maddeleri ve diğer kimyasallar vb... (Uzunoğlu, 2010, s.10).

“Son yıllardaki tüketici eğilimleri incelendiğinde çevreye saygılı ürünlerin artan talep gördüğü dikkat çekmektedir. Bilinçli tüketici doğaya zararlı olmayan ürünleri tercih etmektedir” (Alay, Balpetek ve Özdoğan, 2012, s.48).

İnsan vücudu ve insan sağlığı açısından giyimde kullanılan kimyasal maddelerin zararlarının bilincine varan tüketici, yapmış olduğu tercihlerde bu hususları göz önünde bulundurmaya başlamıştır. Tüketicinin bu duyarlı ve hassas yaklaşımı üreticileri bu konuda dikkatli davranmaya sevk etmiştir.

İşletmeler; çevrenin korunmasına ve hammaddelerin daha etkin kullanılarak doğal kaynakların verimli tüketilmesine yönelik stratejiler benimsemişler; yeni ve çevre dostu

teknolojiler kullanarak ve Çevre Yönetim Sistemi (ÇYS) uygulayarak ticarete önlerindeki çevre engelini aşmışlardır (Fidan, 2009, s.30).

1987 yılında ISO tarafından yayınlanan Kalite Standartları Sistemi (ISO 9000) deklarasyonu, sanayicileri konunun çevre yönünü düşünmeye zorlamış; hammaddeyi minimum düzeyde kullanma, süreçlerde enerji kullanımının azaltılması ya da temiz enerji kaynaklarının aranması, zararlı olmayan paketleme malzemelerinin kullanılması ve bu malzemelerin kolay olarak yok edilmesi gibi sorunlara cevap aranmıştır. Bunların sonuçları oldukça geniş dalgalar halinde tüm sanayi kollarına yansımıştır. Bu durum,Türkiye'nin en büyük ve en önemli sektörü olan tekstil sektörünü de derinden etkilemiştir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.49).

Tüketicide oluşan sağlıklı yaşam bilinci ve çevreye karşı gösterilen duyarlılık doğrultusunda giyim sektörü de kendini yenileme ve tüketici ihtiyaçlarına cevap verme hususunda organik malzeme kullanımını arttırmıştır. Tüketicinin bilinçlenmesi ve sektörün bu doğrultuda bir tutum sergilemesi giyimde ekoloji kavramının oluşmasını sağlamıştır.

“ABD’ de başlayan ve özellikle 1980’li yıllardan sonra tüm dünyada yaygınlaşan ve 1990’lı yıllarda yoğunlaşan doğanın korunmasına yönelik çevre hareketi tekstil endüstrisini de etkilemiştir. Bunun sonucu olarak “tekstil ekolojisi” kavramı ortaya çıkmış, eko tekstiller (çevre dostu tekstiller) gündeme gelmiştir” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.26).

2.3. Ekolojik Tekstilin Tanımı

Ekolojik tekstil veya eko tekstil demek elyaf halinden bitmiş halde ürün oluncaya kadarki tüm işlem basamaklarında çevre gözetilerek üretilmiş, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra atılacak olan ürünün tekrar geriye kazanılır olması (recycling) veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürün demektir (Bayraktar, 2005, s.1).

Günümüzde çok fazla kimyasal işlem görmeden üretilmekte olan giyim ürünleri, talepler doğrultusunda her geçen gün daha da artış göstermektedir. Sağlıklı yaşam ve sağlıklı çevre konusunda bilinçlenen tüketiciler her alanda olduğu gibi tekstil ve giyim alanında da tercihlerini sağlıklı ürünlerden yana kullanmaktadırlar. Bir çok insan için yaşam biçimi şekline dönüşen ekoloji kavramı moda dünyasını da etkilemektedir. Birçok ünlü marka ve tasarımcı üretimlerine bu doğrultuda yön vermeye başlamış ve organik koleksiyonlar çıkarmaya başlamışlardır. Türkiye’de de yeşil akımı destekleyen firmalar bambu, organik pamuk, soya gibi organik lif kullanarak tamamen organik üretim yapmaktadır.

Keleş’ten aktaran Kılıç, Ekolojik ürünlerin şu özellikleri taşıması beklenmektedir;

- İnsan ya da hayvan sağlığına tehlikeli olmama,
- İmalat, kullanım ya da ortadan kaldırma boyunca çevreye zarar vermeme,
- İmalat, kullanım ya da ortadan kaldırma boyunca aşırı miktarda enerji ve diğer kaynakları tüketmeme,
- Fazla ambalaj ya da kısa yaşam süresi nedeni ile gereksiz çöpe neden olmama,
- Gereksiz kullanımı gerektirmemeli ya da hayvanlara işkence yapılmamalı,

- Çevreye ya da evrene zararlı materyaller kullanılmamalıdır (Kılıç, 2013, s.25).

2.4. Ekolojik Tekstil Ürünlerinde Kullanılan Hammaddeler

2.4.1. Organik Pamuk Lifi

Ar'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Tekstil ve Konfeksiyon sektörünün en önemli hammaddesi pamuktur. Sentetik elyaf ve iplik kullanımının yaygın olmasına rağmen, son yıllarda ortaya çıkan doğaya dönüş ve ekolojik tarım olgusu gözleri yeniden pamuk üretimine yöneltmiştir (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28.).

Tüketiciler giyim ürünü satın alma konusunda gerek sağladığı özellikler gerekse kullanım kolaylığı açısından pamuktan üretilmiş giyim ürünlerini tercih etmektedir. bu da pamuğun tekstil sektöründe kullanımını arttırmıştır.

“Pamuk, hijyenitesi, vücuda temasının iyi olması; vücutta rahatsızlık oluşturmaması gibi özellikleriyle kullanım oranını artırmaktadır. Bebek çamaşırları, havlular gibi mamullerde önemli bir kullanım değeri vardır. Su, nem, ter gibi ıslaklık oluşturuvcu etkenleri bünyesine çok iyi çekip dışarıya ıslaklık hissettirmemektedir” (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Ekolojik pamuk üretiminde hiç kimyasal kullanılmayan elde edilmiş pamuk demektir. Tarlaya ekim aşamasında hiçbir ilaçlama yapılmadan ekilen ve üretim safhasında da renklendirmek için kimyasal boyalar kullanılmayan pamuk demektir. Renklendirmek için doğal yöntemlerle elde edilmiş kök boyalar kullanılmakta ve bu da pamuğun organik kalmasını sağlamaktadır.

Dünyada ilk defa Türkiye’de yapılmaya başlanan organik pamuk üretimi, ilk yıllarda yabancı firmaların talepleri doğrultusunda gelişmiş; izleyen yıllarda Türkiye’yi bu alanda söz sahibi ülkelerden biri haline getirmiştir. Hindistan’dan sonra dünyanın en büyük ikinci organik pamuk üreticisi konumundadır (Kuyumcu, 2010, s.5).

Doğal lifler özellikle de pamuk ekolojik tekstil üretiminde tercih edilmektedir.

Pamuğun ekolojik tekstil üretiminde tercih edilmesinin pek çok sebebi vardır. Bu sebepler:

- doğal kaynaklı bir lif olması,
- hava geçirgenliği,
- nem çekme,
- yıkanabilirliğinin iyi olması,

- hijyenik özelliklere sahip olması (Bayraktar, 2005, s.2).

2.4.2. Keten Lifi

Körlü ve Bozacı (2006)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Tohum için yetiştirilen keten, genellikle tekstil için gerekli olandan daha kaba olarak düşünülür ve kompozitler için (teknik derecede lif üretimi) bir seçenektir. Tohum için büyük miktarlarda yetiştirilen keten, tohumları alındıktan sonra yan ürün olarak kalmakta ve çevre açısından önemli sorun yaratmaktadır. Bu yüzden tohum için yetiştirilen bitkilerin liflerinin kompozitlerde kullanımı hem lif özellikleri hem de kalınlıkları açısından ürün geliştirmede avantajlar sağlarken, çevre sorununun çözümüne de yardımcı olur (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

“Tarih öncesi devirlerine ait ketenden yapılmış materyallere, İsviçre’nin göl kıyılarındaki yerleşim bölgelerinde ve eski Mısır mezarlarında rastlanmıştır. Bu da, ketenin iplik ve kumaş haline getirilme işlemlerinin binlerce yıl önceden geliştiğini ortaya koymaktadır”(Başer, 2002, s.47).

Mangut ve Karahan (2006)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, “Keten lifinin kristalin bölgelerinin oranı pamuğa göre daha çok olduğu için dayanıklılığı fazladır. Keten pamuktan daha parlak olup, ketende (rami kadar olmasa da) ipeğimsi bir parlaklık vardır. Statik elektriklenme problemi olmayıp pilling (boncuklanma) yapmamaktadır” (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Yazıcıoğlu (1999)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, “Ketenin ticari rutubet haddi % 12 olup keten lifi ıslak halde kuru haldekine nazaran % 20 daha mukavimdir. Bu, ketenin yıkamada mekanik işlemlere karşı tahammül göstermesini sağlar” (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

2.4.3. Kenevir Lifi

Gedik vd. (2010)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Kenevir lifleri tarih boyunca tekstil üretiminde çok önemli yer tutmuş, ülke ekonomilerini şekillendirmiştir. Dünyada en çok kullanılan doğal lif olan pamukla ve petrol türevi sentetik liflerle karşılaştırıldığında kenevir lifleri, üstün ekolojik özellikleriyle ve organik tekstil üretimi potansiyeliyle dikkat çekmektedir (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Lif uzunluğu 40-45 mm dir, bitkinin uzunluğuna bağlı olarak 2 metreye kadar ulaşır. Kimyasal bileşiminde %78 selüloz, %9 kadar da linyin ve pektin bulunur. Linyin oranı ketenden daha fazla olduğundan daha kaba lifler şeklindedir. Parlak sarı veya esmer renklidir. Genellikle sicim, halat, urgan yapımında; yelken, çadır bezi ve çuval şeklinde veya halı çözgü ipliği olarak kullanılır. Ayrıca kotonize edilerek pamuk ile de karıştırılır. Ketende olduğu gibi, kenevir atıkları da sigara kağıdı gibi iyi kalite kağıt üretiminde hammadde olarak kullanılır (Başer, 2002, s.53).

Mangut ve Karahan (2006)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Kenevir lifleri rami lifinden sonra en kuvvetli doğal liftir. Yaş halde mukavemeti bir miktar daha artar. Pilling (boncuklanma) ve statik elektriklenme sorunu yoktur. 20 °C'de % 65 bağıl nem altında % 12, % 95 bağıl nem altında % 30 nem çeker. Bu değerler pamuk ve ketenden yüksektir (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

2.4.4. Bambu Lifi

Bambu, tropikal iklim bölgelerinde yetişen, 3 – 4 yıl gibi kısa sürede olgunluğa erişen ve kağıt, mobilya, yapı, gıda, kimya endüstrisi gibi pek çok alanda kullanılan bir bitkidir (Okur, 2006, s.11).

Karahan vd. (2006)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, , Günümüzde doğal bambu lifi, eugenic (üstün ırk) bambudan üretilmektedir. Bambu bitkisinin en ilginç özelliklerinden birisi de “Bambu Kun” olarak adlandırılan ve antimikrobiyel özellik gösteren doğal bir madde içermesidir. Bu madde sayesinde üretimi sırasında kullanılan pestisid miktarı oldukça azalmakta veya hiç gerek kalmamaktadır. Doğal bambu liflerinden elde edilen tekstil ürünleri, mükemmel nem absorpsiyonu ve nemin buharlaştırılması gibi özellikleri ile giysi konforu açısından üstünlüklere sahiptir. Bunun temelinde lif yüzeyinde bulunan birçok küçük oyuk ve enine kesitinde sayılamayacak kadar çok lümenin olmasıdır (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Doğal bambu liflerine “nefes alan lifler” denilebilir. Yazlık kıyafetler için oldukça uygundur. Bambu liflerinin pamuk ve ipek gibi liflerle belirli oranda karıştırılması ile çocuklar ve yetişkinler için sağlıklı ve konforlu iç giyim ürünleri elde edilmektedir. (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Bambu lifinin fiziksel özelliklerin pamuktan bir miktar daha iyi olduğu ve bambu lifinin enine kesitinin boşluklu bir yapıda olması nedeniyle nemi oldukça hızlı bir şekilde emip buharlaştırdığı belirtilmektedir (Okur, 2006, s.12).

Atmosferin kirlenmesi, hava ve çevre kirliliği ve ozonun zarar görmesi ile, ultraviyole radyasyon yere daha da fazla ulaşmaktadır. Uzun bir zaman boyunca, ultraviyole radyasyona maruz kalma cilt kanserine yol açacaktır (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.28).

Bambu kumaşı çok yumuşaktır ve direkt olarak cilde yakın giyilebilir. Diğer doğal liflere alerjik reaksiyonlar gösteren pek çok insan, bambuda bu konudan yakınmaz. İplik doğal olarak pürüzsüzdür ve kimyasal işleme girmeden yuvarlaktır. Bunun anlamı cildi rahatsız edecek keskin pürüzlerin olmayacağıdır (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.29).

2.4.5. Soya Lifi

Ar (2009)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, %100 soya elyafı kullanarak üretilen ürünler, cildin rahat nefes almasını sağlamakta olup insan vücudundaki kan dolaşımını dengeleyen ürünler, koku oluşumunu da engellemektedir. Deterjan kullanmadan soğuk su ile yıkandığında bile temizlenebilen ürün, sadece 15 dakika yıkandığında bile temizlenmektedir. Anti bakteriyel olan ürün, bakteri oluşumunu engeller, ıslaklığı hızla emer ve nemi kurutur. Anti-ultraviyole olan ürün, elektromanyetik dalgalardan da korumaktadır (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.29).

“SPF, yenilenebilirlik ve biyo-bozunurluk gibi sahip olduğu avantajlar yanında hammaddesi olan soya fasulyesinin kolay bulunabilmesi ve ucuz olması sayesinde gelecek vaat etmektedir. Ülkemizde SPF yeni tanınmaya başlayan bir liftir ve lif hakkında sınırlı sayıda Türkçe literatür kaynağı bulunmaktadır” (Yıldıırım vd., 2014, s.46).

Ar (2009)'dan aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Soya Silk Soya Protein Elyafından yapılmış örgü kumaşı ipek- kaşmir karışımından elde edilen kumaş gibi yumuşak, düz, akıcı ve parlaktır. Bu kumaş pamuk ile aynı nem emiciliğine sahip olup pamuktan daha iyi nem geçirme özelliğine sahiptir ki bu da kumaşı çok daha konforlu ve sağlıklı yapmaktadır. Soya Silk, Soya Protein Elyafı, sadece çok üstün nitelikli, kaliteli doğal liflerin değil aynı zamanda sentetik liflerinde fiziksel özelliklerine sahiptir. Soya Silk, Soya Protein Elyafı, insanların rahat, konforlu ve güzel giyinme ihtiyaçlarını karşılamakta aynı zamanda rahat, basit giyim eğilimine de uymaktadır. Tekstil endüstrisinde orta ve yüksek sınıf için potansiyel bir tekstil malzemesidir (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.29).

2.4.6. ısırgan Lifi

Vogl ve Hartl, 2003, Ayan vd., 2006'dan aktaran Akgül, Tutuş, Kırtay, Bayraktar ve Ayata, ısırgan otunun eski Yunan medeniyetinde ve Roma'da lif üretimi amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca Vikinglerin ısırgan otu kumaşını yelken bezi yapımında kullandıkları ve bu kumaşın şiddetli fırtınalarda dahi yırtılmaya ve darbelere dayanıklı olduğu rivayet edilmektedir. Coile (1999)'a göre pamuk bitkisi lif üretimi için popüler olmadan önce en çok kullanılan lif bitkisi ısırgan otudur. Dolayısı ile ısırgan otu bir lif bitkisi olarak binlerce yıllık bir kullanıma sahiptir ve lifi beklide tüm bitkisel liflerin en uzununu ve en ipeksisidir. Avrupa'da çok yıllık ısırgan otunun (*U. dioica*) 19. yüzyıldan ikinci dünya savaşına kadar yetiştiriciliği yapılmış ve bir lif bitkisi olarak kullanılmıştır (Akgül, Tutuş, Kırtay, Bayraktar ve Ayata, 2011, s.85-86).

I. ve II. Dünya savaşı dönemlerinde pamuğa alternatif olarak kullanılmış olan ısırgan otu lifi, keten, kenevir ve pamuk gibi doğal liflere alternatifi ya da tamamlayıcısı gibi görülmektedir (Okur, 2006, s.10).

Vogl ve Hartl, 2003'den aktaran Kurban vd. “ısırgan otu bitkisi, keten ve kenevire benzer şekilde bitkinin %17'sini içerecek oranda yüksek kalitede lif içermektedir. Lif oranının yüksek olması, düşük yoğunluk ve iyi mukavemet değerleri bu bitkinin tekstilde kullanılmasına teknik açıdan olanak sağlamaktadır”(Kurban vd. 2011, s.89).

ısırgan lifleri doğal, biyobozunabilir, yenilenebilir kaynaklıdır ve üretimlerinde az enerjiye ihtiyaç duymaktadır . Bu nedenle ısırgan otu lifleri çevre dostudur ve ekolojik avantaja sahiptir . Ayrıca ısırgan lifinin kullanılmasıyla tekstil lif üretimi için kullanılan su miktarlarında tasarruf sağlanılabileceği bildirilmiştir. 1 kg pamuk lifi üretimi için yaklaşık

7000-29000 litre su kullanıldığı belirtilmiştir. Çevresel etkiler açısından bu kadar büyük miktarlarda suyun harcanması uzun vadede çevresel olumsuzluklara yol açabileceği ifade edilmiştir. Barlow ve Neal ısırgan otu lifinin pamuk lifinin yerini alması ile su kullanımında büyük miktarlarda tasarruf edilebileceğini belirtmişlerdir (Kurban, Yavaş ve Avinç, 2011, s.85).

Cook 1984'den aktaran Kurban vd., Isırgan otundan elde edilen lif, bir tekstil lifi için gerekli tüm nitelikleri yerine getirmektedir. Bu lifin germe davranışı, lif inceliği ve uzunluğu tekstil prosesleri için yeterlidir (Kurban vd. 2011, s.89).

Swicofil 2011'den aktaran Kurban vd., Isırgan lifinin kendine özgü karakteristik özelliği olan içi oyuk boşluklu (hollow) lif yapısındaki boşluklarda kalan hava doğal bir yalıtım sağlamaktadır. Yazın serin tutan lif yaratmak için, iplikler lifin merkezindeki boşlukları kapatacak şekilde bükülmektedir (Kurban vd. 2011, s. 85).

Çalışkan ve Ayan (2011)'den aktaran Özdemir ve Tekoğlu, Doğal liflerinorganik yöntemlerle elde edilmesi ve organik sertifikalı ürün olarak tekstil sektörüne kazandırılması istenmektedir. Özellikle pamuk tarımının yapılamadığı iklim bölgelerinde alternatif doğal lif bitkileri içinde ısırgan bitkisi de yer almaktadır (Özdemir ve Tekoğlu, 2012, s.29).

Ayan ve arkadaşları, 2006'dan aktaran Akgül vd., Tekstil Endüstrisine organik olarak üretilmiş liflerle yeni bir soluk getirilmesi mümkün olacaktır. Saplarından lif elde edildikten sonra kalan kısımları gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı gibi kozmetik ve ilaç sanayinde de değerlendirilebilir (Akgül vd., 2011, s.86).

2.4.7. Ananas Lifi

Ananasın gövde ve yaprakları, beyaz, kremi ve ipek gibi bir lifin kaynağıdır. Ananas liflerinin ortalama mukavemetleri 445 MPA olmasına ve Kevlar, karbon lifleri ile kıyaslandığında düşük olmasına karşın, kritik olmayan uygulamalar için kompozitlerde destek olarak kullanıldığında, yeterli mukavemeti sağlamaktadırlar (Bozacı, Öktem ve Seventekin, 2007, s.167-168).

Ancak ananas lifleri doğal lif olduğu için, mekanik özellikleri (mukavemet değeri vb.) lifin elde edildiği kaynağa, bitkinin yetiştiği bölgeye, bitkinin yaşına ve yaprağın yerleşim pozisyonuna göre değişiklik gösterebilir. Ananas lifleri hücreli yapıdadır. Hücreler fibrilleri oluşturur (Bozacı vd, 2007, s.168).

Bozacı vd., 2007'den aktaran Özdemir ve Tekoğlu, “Endüstriyel uygulamalarda “yeşil” kompozitlerin kullanımı her gün önem kazanmakta ve bu amaçla ananas yaprak lifinin çeşitli matrikslerle (PES, PP vb) kullanımları araştırılmaktadır. Üstün mukavemet ve düşük fiyat avantajı ile ananas yaprak lifi, kompozitlerde gelecek vaat eden bir liftir” (Özdemir ve Tekoğlu,2012, s.29).

2.5. Doğal Lifler

Doğal liflerin insan vücudu için birçok yararı olduğu genel olarak bilinmektedir. Bu lifler giysilere nefes aldırma, dayanıklı olma, sürdürülebilir olma, yüksek nem emilimi, yumuşaklık vb. birçok önemli özellik kazandırmaktadır. 1885 yılında nitrat ipeği, 1912’de viskoz ipeği yapay lif olarak üretilmiş, 1938’de ilk sentetik lif olarak naylon, daha sonraları polyester, orlon, polyolefinler vb. üretilmiştir. İkinci dünya savaşından sonra yapay ve sentetik lifler doğal liflerin yanında kullanılmaya başlamıştır; günümüzde yapay ve sentetik lifler yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. 1980’lerden sonra çevre ve ekoloji sorunlarının artmasına paralel olarak tekstillerde de organik ve ekolojik tekstil üretimi geliştirilmeye başlanmıştır. Doğal liflerin üretiminde bakteri, mantar, böcek vb. biyolojik etkenleri öldürmek için pestisidler ve toprağın verimini artırmak için suni gübre kullanılmaktadır. Pestisid ve suni gübre kullanılmadan üretilen doğal liflere organik doğal lifler denilmektedir. Bu şekilde organik pamuk, organik keten, organik ipek vb. üretilmektedir (Gümüşer, 2013, s.23).

“Doğal lifler tekstil sektörünün en önemli ve temel malzemeleridir, üç ana kaynaktan elde edilir ve o kaynağa göre adlandırılırlar: Hayvansal lifler, bitkisel lifler ve mineral lifler” (Gümüşer, 2013, s.23).

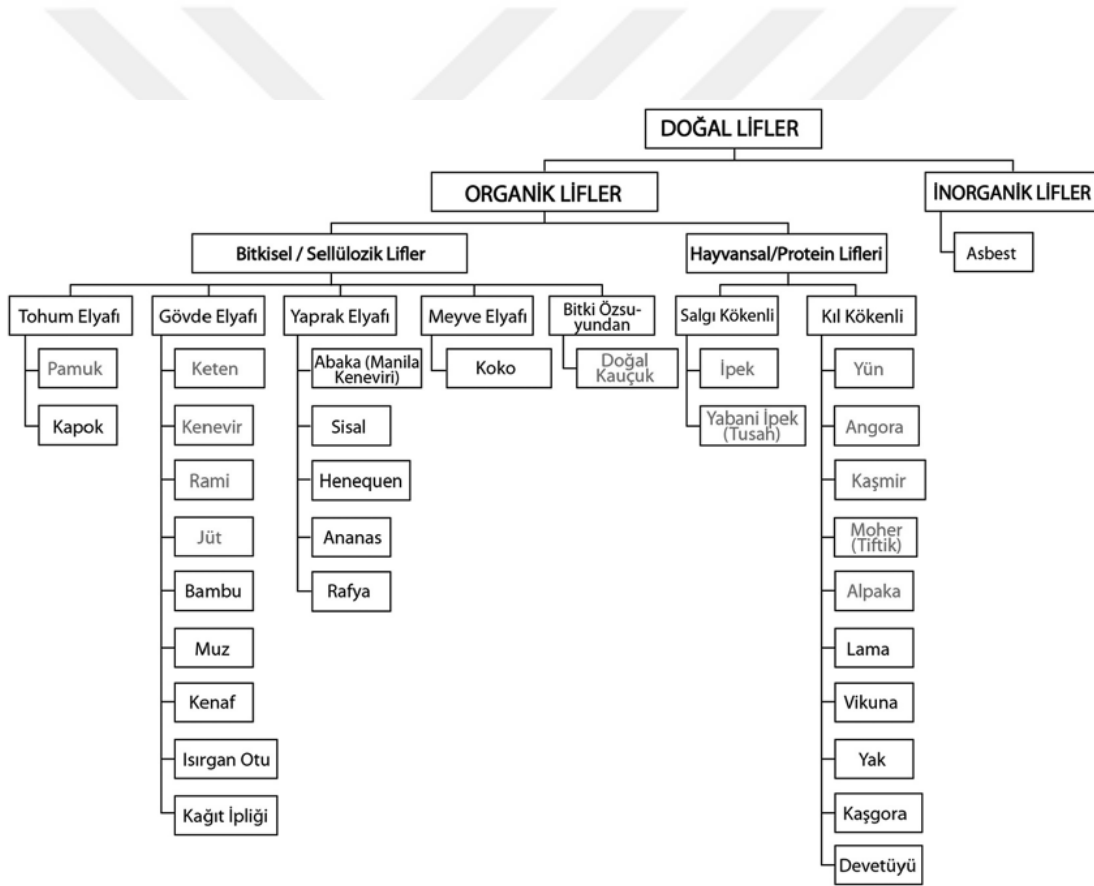
“Hayvansal lifler protein esaslı olup, koyun postundan (yün) elde edilen lifleri, alpaka, deve, kasmir, moher, lama gibi hayvanların tüylerinden elde edilen lifleri ve salgi liflerini (ipek) kapsar” (Okur, 2006, s.3).

Bitkisel lifler selülozdan oluşmaktadır, pamuk, keten, kenevir, jüt, rami, bambu, sisal, hindistan cevizi liflerini kapsamaktadır. Bu liflerin suyu çok kolay emme özellikleri vardır. Kimyasallara karşı dirençleri kuvvetlidir, sadece güçlü asitlerle sıcakta muamele edilirse parçalanmaktadır. Pamuğun rengi beyazdır ancak hava koşullarına göre rengi değişebilmektedir. Genellikle pamuk lifi, güneş ışınlarının zararlı etkilerine karşı bir ölçüde dayanıklıdır. Öte yandan verimlilik oranı, üretim hızı, maliyet ve zirai açılardan pamuk lifinin olumsuz özellikleri de vardır. Bambu lifi doğal lifler kapsamında sınıflandırılabilir. Bambu lifi anti bakteriyel ve hipoalerjik olup, ısı kontrolü de yapabilmektedir. Bebek giysileri için de tercih edilebilmektedir. 2006 yılında Büyük Britanya’da kurulan Bambu Bebek Firması ailelerin bebeklerine yeni çevre dostu giysileri tercih etmeleri imkânını sunmaktadır. “Bambu çok kullanışlı bir liftir ve

birçok fiziksel özelliklerinden dolayı aileler tarafından daha akıllıca bir seçim olmaktadır. Bambu lifinin içinde bulunan ‘Bamboo Kun’ maddesi anti bakteriyel ve anti mantar etkeni gibi çalışarak kumaşın kokusunu gidermektedir. İpek, kaşmir ve pamuktan daha yumuşak his vermektedir”. Günümüzde, Bambu yapay lif olarak mekanik yöntemle de elde edilmektedir ve Bambu Rayon olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca viskoz ipeği olarak Liyosel lifi kullanıldığında, N-metilmorfolin-N-oksit adı verilen kimyasal madde kullanılır, geri dönüştürüldüğünden lif %99 sürdürülebilir özellik kazanır (Gümüşer, 2013, s.23-24).

“Mineral lifler asbest, mineral yünü ve bazalt gibi maden esaslı lifleri kapsar” (Okur, 2006, s.3).

“Doğal mineral lif amyanittir; kanserojen madde içerdiğinden dolayı tekstilde değil, izolasyon sistemlerinde, mimaride ve seramik sektöründe kullanılmaktadır. Doğal lifler Şekil 1’de verilmiştir”. (Gümüşer, 2013, s.24).

Şekil 1. Doğal Liflerin Sınıflandırılması

Kimyasal lifler ise doğada bulunmayan lifleri temsil eder. Bununla birlikte hammaddesi doğal kaynaklardan elde edilebilir. Endüstriyel olarak üretilen tekstil lifleri temelde üç grup altında toplanır:

-Doğal polimerlerden elde edilen,

-Sentetik polimerlerden elde edilen,

-Anorganik maddelerden elde edilen kimyasal lifler (Okur, 2006, s.4).

Diğer yandan, doğal liflerin kolayca kırışma ve yıkama esnasında büzülüp küçülebilme kusurları vardır. Tanınmış moda tasarımcısı Issey Miyaki tasarımlarında kırışıklık özelliği olan kumaşlar kullanılmaktadır. Onun tasarımlarında olumsuz özelliğin tasarımla olumlu özelliğe dönüştüğünü söyleyebiliriz (Gümüşer, 2013, s.24).

Her ne kadar tekstil sektöründe sentetik elyaf ve iplik kullanımı artış gösterse de, pamuk ve pamuktan yapılmış olan ürünler oldukça fazla önem arz etmektedir. Sağlıklı yaşam ve temiz çevre bilincinin artış göstermesi gözleri tekrar organik pamuğa çevirmiştir. Kullanımı vücut için daha sağlıklı ve taşıdığı özellikler açısından tercih edilen pamuk, daha çok bebek giysileri ve havluların üretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Doğal lifler ciltte alerjik reaksiyon göstermemekte ve insan vücudunda daha çok konfor sağlamaktadır. Sentetik liflerle karşılaştırıldığında kullanımı kolay, hafif ve dayanıklıdır.

2.6. Tekstilde Ekolojiyi Etkileyen Faktörler

2.6.1. Alerjik Reaksiyonlar

Alman cilt kliniklerinde yapılan araştırmalar, alerjik reaksiyonların % 2' sinin tekstil kaynaklı olduğunu göstermektedir. Özellikle dispersiyon boyarmaddelerinin kimyasal liflerden çözülerek kontakt alerjiye neden olduğu bilinmektedir. 70' li yıllarda literatüre katılan “çorap boyası alerjisi” (Strumpffarbenallergie) fenomeninin yerini 90' lı yıllarda “Leggings-allergien” terimi almıştır. Burada önemli olan boyarmaddenin ter haslığının yüksek derecede olmasıdır. Hatch ve Maibach' a göre 49 boyarmadde temas halinde alerjik reaksiyonlara sebebiyet vermektedir. Burada bahsedilen boyarmaddelerin büyük çoğunluğu dispersiyon boyarmaddelerdir. 30 mg/L çözünürlükteki küçük moleküllü boyarmaddeler ve lipofil olanlar araştırma alanına girmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar sonucu aromatik aminlere parçalanabilen azo boyarmaddelerinde bulunan pfenilendiamin alerjik reaksiyonlara neden olmaktadır (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s. 27).

2.6.2. Boya Hızlandırıcılar (Carrier-Taşıyıcı)

Kimyasal liflerin (poliester, asetat, poliakrilonitril, poliamid) dispersiyon boyarmaddelerle boyanması esnasında kullanılan organik çözücülerdir. Taşıyıcı kullanılan yüksek sıcaklıktaki boyamalar sonucu lifin kilogramı başına 4.9-36.5 g taşıyıcı atık olarak ortamda kalmakta ve bunun % 2.7' si tekstil mamulünden uzaklaştırılamamaktadır. Daha sonraki işlemlerde taşıyıcı indirgenebilmektedir. BGVV (Bundesinstitut für Gesundheitlichen Verbraucherschutz und Veterinärmedizin)' nin araştırmaları göstermektedir ki, 1,2,4 Triklorbenzen giyim tekstillerinde asla kullanılmaması gereken boya hızlandırıcıları arasında yer almaktadır (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s. 27).

2.6.3. Güç Tutuşurluk Maddeleri

Lyon, 2005’den aktaran Kalın, “Güç tutuşurluk İngilizce. De. Flame Retardancy. yani alev geciktirici olarak tanımlanmakta ve kısaca FR olarak sembolize edilmektedir. Güç tutuşurluk, alev çarpmasına karşı koyabilme veya alevden koruma sağlama kabiliyetidir” (Kalın, 2008, s.18).

“Güç tutuşur tekstiller, aleve veya yüksek sıcaklıklara maruz kaldığında tutuşmayan, tutuşsa bile kendi kendine sönebilen tekstillerdir. şeklinde tanımlanabilmektedir” (Kalın, 2008, s.18).

“Yanıcı ortam giysileri ve işçi kıyafetlerinde kullanılır. Bazı modifiye polyester lifleri bu amaçla imal edilmiş ve kişinin temasında pratikte bir zarar vermemektedir. Ancak bazı güç tutuşurluk maddeleri (Tri-(2,3-dibrom-propil)-fosfat (TRIS), Tris-(aziridinil)-fosfinoksit (TEPA) ve polibromlu bifenil) kesinlikle yasaklanmıştır” (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

Özcan ve arkadaşları, 2004’den aktaran Kalın, Güç tutuşurluk temin eden aprelerin dezavantajları şunlardır:

- * Bazıları kanserojen etkiye sahiptir.
- * Bileşiklerin bazıları kumaşın tutumunu etkilemekte ve sertlik vermektedir. Bazı apreler yıkama ve kuru temizleme sonrası etkinliklerini kaybetmektedir. (Kalın, 2008, s.32).

2.6.4. Dioksinler

Yeni tekstillerde yapılan araştırmalar, özellikle pamuklu mamullerde, dioksinin varlığını ortaya koymuş ve kimyasal yasaklı sınırları aştıkları bulunmuştur. Bu yüksek klorlu bileşiklerin toksikekuvalent- faktörleri 0.001 ölçülmüştür. Bu sonuç giyim tekstillerinde bir kısım dioksin bileşiğinin deriye geçebileceğini gösterir (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

2.6.5. Ağır Metaller

“Arsenik, kurşun, kadmiyum, kobalt, krom, nikel, bakır, cıva gibi ağır metaller renklendirmede kullanılan boyar maddelerde bulunur. Ayrıca topraktan ve havadan emilim sonucu elyafa geçmiş olabilir. Bunlar toksik etkileri nedeni ile belli bir sınırın altında olmalıdır” (İlter, 2015, s.49).

Seventekin, 1998'den aktaran Kurtoğlu ve Şenol, Ağır metal iyonları tekstil materyaline ham tekstil materyalinden, içme suyundan, tekstil yardımcı maddelerinden, boyarmaddelerden ve atım işlemlerinden geçebilmektedir. Eko-Standart 100 kriterlerinde ağır metal iyonlarının sınır değerleri verilmiştir (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

2.6.6. Atık Sular

Toprakkaya, 1998'den aktaran Kurtoğlu ve Şenol, Tekstil terbiyesinde kullanılan yüzey aktif maddeler, organohalojen bileşikler, azot bileşikler, fosfor-fosfat bileşikler, florkarbon esaslı maddeler, silikon bileşikler ve formaldehit ekolojik olarak belirlenen sınır değerlerin üzerine çıktığında alıcı ortamı tehdit eden kimyasallar arasındadır (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

2.6.7. Mutajen ve Karsinogen Maddeler

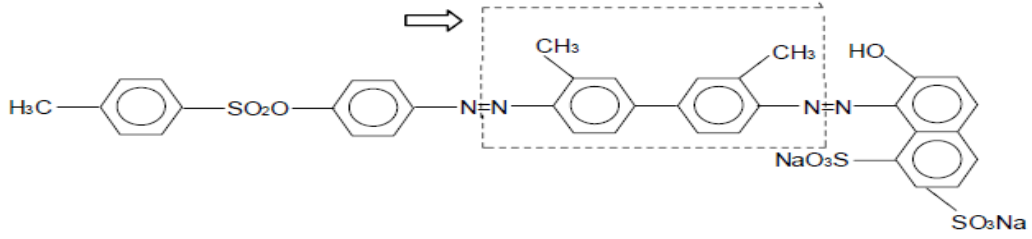
Özellikle renklendirme işlemleri sırasında karşılaştığımız bu maddeler iki bölümden oluşur: Boyama ve baskı. Doğal ve kimyasal tekstil liflerinin ve bu liflerden elde edilen mamullerin boyanmasında çeşitli boyarmaddeler ve yöntemler kullanılmaktadır. Tekstil liflerinin boyanmasında kullanılan boyarmaddeler tablo 1' de görülmektedir" (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.27).

Moll, 1991'den aktaran Kurtoğlu ve Şenol, "Tekstil liflerinin boyanmasında kullanılan bu boyarmadde gruplarından bazıları indirgenerek parçalanıp alerjik ve karsinogenik etkilere yol açabileceklerinden bazı azo boyarmaddeleri (şekil 1 ve şekil 2) sağlık açısından tehlike yaratabilmektedir" (Kurtoğlu ve Şenol, 2004, s.28).

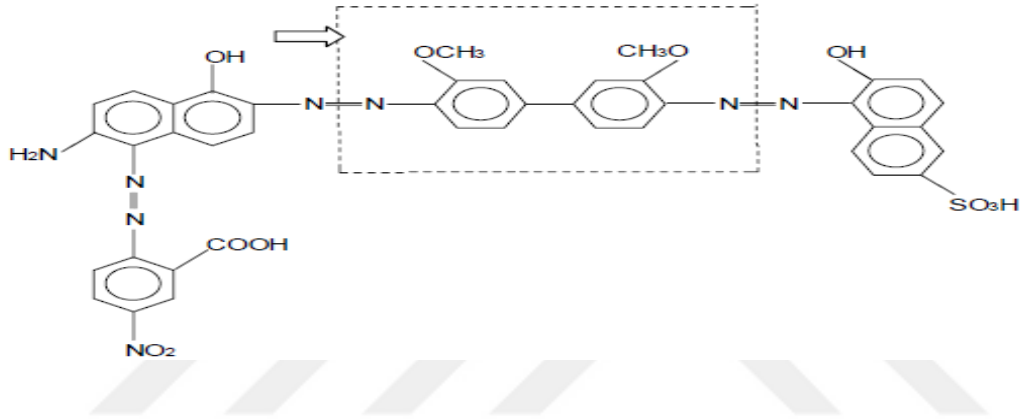
Tablo 1

Tekstil Liflerinin Boyanmasında Kullanılan Boyarmaddeler

LİF TÜRÜ	KULLANILAN BOYARMADELER
Yün ipek	Asidik BM, Bazik BM, Reaktif BM, Metal- Kompleks BM
Pamuk, Keten, Viskoz	Direkt BM, Reaktif BM, Küp BM, Kükürt BM
Poliamid	Dispers BM, Asidik BM
Poliakrilonitril	Dispers BM, Bazik BM
Polyester	Dispers BM
Yün, ipek	Asidik BM, Bazik BM, Reaktif BM, Metal- Kompleks BM

Şekil 2. Dimetilbenzidin (o-toluidin) (U.S.A. Chemical Regulation Reporter, 1991)

Şekil 3. Dianisidin Boyarmaddelerinden Direct Blue 160' ın Parçalanması

2.7. Tekstilde Kullanılan Çeşitli Eko-Etiketler

2.7.1. Better Cotton Initiative

Daha İyi Pamuk İnisiyatifi (BCI), dünya çapında pamuk ekiminin temel çevresel ve sosyal etkilerinde ölçülebilir iyileştirmeleri teşvik ederek, dünya çapında ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan daha sürdürülebilir bir pamuk ekimi sağlamayı amaçlamaktadır. Pamuk tedarik zincirindeki tüm aşamaları kapsayan bir organizasyondur (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.52).

2.7.2. BioForum Biogarantie ve Ecogarantie

Belçika'da verilen bir organik ürün etiketi olan Biogarantie Avrupa düzeyinde de kabul ediliyor. Biogarantie şartları kapsamında, ikram servisleri, evcil hayvan mamaları ve tekstil

ürünleri gibi 834/2007 sayılı Avrupa Yönetmeliği kapsamına henüz girmemiş olan alanlarda ek standartlar geliştiriliyor (“Eko Etiketler”, 2014, s.59).

2.7.3. Blue Angel

Blue Angel etiketi Alman hükümeti tarafından başlatılmıştır. Aynı hizmet kullanımında olan ürünlerden diğerlerine göre daha çevre dostu olanlarına bağımsız bir jüri tarafından verilmektedir. Ürün ya da hizmet için verilen her etiket sağlık, iklim, su ve kaynaklar olmak üzere 4 farklı koruma hedefine odaklanmaktadır. Etiketlendirme, 4 kurum tarafından yönetilmektedir:

-Çevre Etiket Jürisi; çevre ve tüketici dernekleri, sendikalar, sanayi, ticaret, el sanatları, yerel yönetimler, bilim, medya, kiliseler ve federal devletler temsilcilerinin oluşturduğu bağımsız bir karar alma organıdır.

-Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer Güvenlik Federal Bakanlığı: Etiketin sahibidir. Çevre etiket jürisinin kararları hakkında kamuoyunu düzenli olarak bilgilendirmektedir.

-Federal Çevre Ajansı: Ajansın “Eko-etiketleme, Eko-deklarasyon ve Eko-üretim” bölümleri Çevre Etiket Jüri ofisi olarak rol oynamaktadır ve Blue Angel için Temel Ödül Kriterinin teknik kriterlerini geliştirmektedir.

-RAL GmbH: Etiket ödüllendirme ajansıdır. Blue Angel, çevre ve tüketici koruması hakkındaki endişeleri dile getirmektedir. Bu nedenle, özellikle çevre için yararlı ürün ve hizmetlerin ödüllendirilmesinde, iş sağlığı ve güvenliği, kullanıma uygunluğunun yüksek standartlarda yerine getirilmesinde görev almaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.52-53).

2.7.4. Bluesign® Standard

Bluesign® standardı, tekstil endüstrisinin ekolojik ayak izini azaltmak için tüm tekstil üretim zincirini bir araya getirmektedir. Standart, bitmiş ürün testlerine odaklanmak yerine, tüm giriş akış sürecini (hammaddelelerden kimyasal bileşenlere, kaynaklara kadar) "Giriş Akış Yönetimi" ile analiz etmektedir. Üretim öncesinde bileşenler, ekotoksikolojik etkisine göre değerlendirilmektedir. Dolayısıyla üretim başlamadan önce bile, potansiyel olarak zararlı maddeler ortadan kaldırılabilir. Bluesign ® standardı, ürün işlevselliği, kalite ve tasarımdan ödün verilmeden, ürünlerin performans gereksinimlerini kesmeden, tüm tekstil üretim zincirinde "Mevcut En İyi Teknoloji" (BAT) kullanarak, çevre standartlarının karşılanmasını sağlamaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.53).

2.7.5. BMP Certified Cotton

Avustralya pamuk endüstrisinin hazırladığı kılavuzdur. Avusturalya BMP Pamuk etiketi, bu etiketi taşıyan tekstil ürünleri için bir tüketici garantisidir ve çevre bakımıyla ilgilenen yetiştiriciler tarafından “En İyi Yönetim Uygulamaları” altında yetiştirilen Avustralya pamuğunun satın alınmasını sağlamaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.53).

2.7.6. Certified Wildlife Friendly

Yaban Hayatı Dostu İşletmeler Ağı (WFEN), sorumlu üretim uygulamalarını, kurumsal gelişimi, eğitimi ve markalaşmayı kolaylaştırma yoluyla yaban hayatını korumaya teşvik etmek için 2007 yılında resmi olarak kurulmuştur.

-Ürün, türlerin yerinde korunması için doğrudan katkıda bulunuyorsa

-Üretim, yerel ekonomi üzerinde olumlu bir etkiye sahipse

-Yaban hayatı yaşayan hayvan ya da hayvan toplulukları, ürünün, hasat, işleme ya da imalatında yer alıyorsa

-Ürün koruma misyonu, gerekli koruma önlemlerinin acil sonuçlarının takibi, herhangi bir ekonomik ceza da dahil olmak üzere açık bir zorlama mekanizması içeriyorsa, ürün WFEN tarafından sertifikalandırılabilir. Tekstil ile ilgili olarak alpaların kırılması için alınmış Wildlife Friendly® sertifikası vardır. Hayvancılık uygulamaları; serbest otlatma, periyodik check-up ve parazit kontrolleri, lif inceliğini geliştirmek için genetik seleksiyonu içerir. All Things Alpaca Ecuador ortakları, yerel tasarımcılar ve yerel kadın örme kooperatifleridir. Alpaka koleksiyonu, kazak, eşarp, şapka, battaniye, at meraklıları için battaniye, eyer ve yünlü kısımlarından oluşur (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.53).

2.7.7. China Environmental Labelling

Çin Çevre Etiketi, yaklaşık 54 kategori, 800 işletme, 12000 üründe Çin çevre etiketi bulunmaktadır. Eko-etiketleme ISO 14020 serisi standartlara uygun ve Tip I olarak verilmektedir. İnşaat malzemeleri, tekstil, araçlar, kozmetik, elektronik ve ambalaj için çevre standartları sağlanmaktadır (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.8. Climatop

Climatop'un hedefi, sınıfında en iyi olan iklim dostu ürünler ve hizmetleri etiketlendirmektir. Sınıfında genellikle %20 daha az CO₂ –eşdeğeri emisyonu neden olan ürünler, etiket alabilmektedir. Bağımsız kuruluşlar, ISO 14040 standardına göre ürünlerin yaşam döngüsü değerlendirmesini (LCA) hesaplamaktadır (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.9. Compostability Mark of European Bioplastics

“Bu etiket, kompost yapılabilen ürünlerin tek bir etiketle belirlenmesini ve kullanımının ardından geriye kalan malzemelerinin özel geliştirilmiş proseslere yönlendirilerek geri kazanılabilmesini sağlar. Kompost Yapılabilirlik Etiketi, ürün bilgilerini atık bertaraf tesisi işletmecilerine, ürün resimlerini de tüketicilere gönderir” (“Eko Etiketler”, 2014, s.60).

2.7.10. Coop Naturaline

BIO Suisse ya da Avrupa Birliği kurallarına göre verilen, İsviçre eko-etiketidir. Tekstil malzemeleri, organik olarak yetiştirilmiş pamuktan yapılır. Sosyal ve çevresel olarak duyarlı metotlara göre üretim yapılır. Tüm tekstil zincirini kapsar. Dış laboratuvarlar ve kalite güvence ortaklarıyla “ek kirlilik testi” yapmayı taahhüt etmektedir.

COOP Naturaline sertifikalı tekstil üreten şirketler, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) temel standartlarına uymalıdır, en az BSCI (Ticari Sosyal Uyumluluk Girişimi) kriterlerine göre sertifikalandırılabilmelidir ve orta vadede, SA 8000 sertifikasyon gereklerini yerine getirmek zorundadır. Organik üreticileri, pamuk piyasa fiyatının en az % 20’si ve pamuk türevleri piyasa fiyatının en az % 10’u kadar ek bir ücret almaktadır (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.11. CRI Green Label & Green Label Plus (Carpet)

Carpet and Rug Institute (CRI) tarafından 1992 yılında başlatılan Green Label programı, inşaat şartnamesi hazırlayanların düşük emisyonlu ürünleri tespit etmelerine yardımcı olmak amacıyla halı, minder ve yapıştırıcılar üzerinde testler yapıyor (“Eko Etiketler”, 2014, s.60).

1992 yılında, Halı ve Kilim Enstitüsü (CRI), halı, minder ve yapıştırıcıları test etmek ve düşük VOC (uçucu organik bileşikler) emisyonları ile ürün belirlemeye yardımcı olmak için Green Label programını başlatmıştır. CRI, Amerikan Ulusal Standart Enstitüsü (ANSI) yeşil belgelendirme kuruluşu olarak kabul görmektedir. Amerikan Ulusal Standart Enstitüsü ve NSF140-2007 ile Sürdürülebilir Halı Standardı oluşturmaya çalışmaktadır. İç hava kalitesinin daha yüksek olduğu, en düşük emisyon yayan halı ve yapıştırıcı ürünleri için Green Label Plus olarak adlandırılan yeni bir seri başlatılmıştır. Green Label Plus programı, bilimsel standartları kullanarak daha iyi bir çevrede yaşamak için çalışma, öğrenme ve iyileşme bakımından halı sektörünün taahhüdünü sembolize etmektedir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.12. Ecomark (India)

1991 yılında Hindistan Hükümeti, ‘Eko’ olarak bilinen eko-etiketleme programı başlatmıştır. Bu kriterler, hammadde çıkarımı, imalat ve bertaraf için beşikten mezara yaklaşımı izler. Ecomark etiketi, belirtilen çevre kriterlerini ve Hint Standartları kalite gereksinimlerini karşılayan tüketim mallarına verilmektedir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.13. EcoMark (Japan)

Eco Mark programı, ürün seçimlerinde çevre dostu yaşam tarzı sunmaktadır. Çeşitli endüstrilerdeki akademisyenler, hükümet, tüketici grupları ve uzmanlardan oluşan bir komite standartları oluşturarak ve sertifikasyonu takip etmektedir. Eco Mark sertifikalı ürün, benzer ürünlerle karşılaştırıldığında tüm yaşam döngüsü boyunca (ürünü oluşturan hammaddelerin ayıklanması ve toplanması, üretimi, dağıtımı, kullanımı ve tüketimi, bertarafı ve geri dönüşümü) çevresel etkileri görece daha az olan üründür. Eco Mark etiketini alabilmek için, üreticiler tarafından onaylanmak üzere sunulan çevre dostu ürünler taraması yapılmaktadır

daha sonra JEA onayı verilerek, elenen ürünler kamuoyuna duyurulmaktadır. Eco Mark programı, daha düşük çevresel etkiye sahip bir ürün seçeneği sunmak üzere araç olarak tasarlanmıştır. Eco Mark programı, ürün kalitesi ve güvenliği gibi tüketicinin doğrudan yararını korumak için uygun değildir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.54).

2.7.14. Ecoproof

“Özellikle pamuktan yapılan tekstil ürünlerinde kullanılan bu etiketi almak için yaşam döngüsü boyunca, çevre performansı, çocuk işçiliğinin yasaklanması ve insan sağlığına olumsuz etkilerin azaltılması gibi kriterlere uyulması gerekiyor” (“Eko Etiketler”, 2014, s.61).

2.7.15. Ekologicky setrny vyrobek / Environmentally Friendly Product

““Ekologicky setrny vyrobek” Çek Cumhuriyeti’nin resmi çevre etiketi programıdır. 14 Nisan 1994’te uygulamaya geçen program, Çek Çevre Ajansı CENIA tarafından, Çevre Bakanlığının garantörlüğünde yönetiliyor. 41 ürün ve 2 hizmet kategorisine verilen bu etiket halen 100 şirketin 400 ürün ve hizmeti taşıyor” (“Eko Etiketler”, 2014, s.61).

2.7.16. Environmental Choice (Canada)

Kanada ulusal etiketidir. Çevresel kriterler 6 başlık altında incelenmektedir. Bunlar; genel gereklilikler, rüzgâr, güneş, su, biyokütle ve biyogaz olarak sıralanmaktadır. Sertifikasyon Tip I ve Tip II’ye göre verilmektedir. Etiket Kanada ve Amerika’da geçerlidir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.55).

2.7.17. Environmental Choice (New Zealand)

Yeni Zelanda Güven Eko-etiketi, uluslararası standartlar ve ilkelerin faaliyet gösterdiği gönüllü bir kuruluştur. Yeni Zelanda Hükümeti tarafından başlatılmıştır. Bu etiketi kullanabilmek için tekstil ürününün lisanslı olması, çevresel kriterlerden 5. Madde ve ürün özelliklerinden 6. Maddenin tüm koşullarını sağlaması zorunludur (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.55).

2.7.18. Environmental Product Declaration

Çevresel Ürün Deklarasyonu, EPD ®, genel amacı, mal ve hizmetlerin çevresel etkisi hakkında ilgili, doğrulanmış ve karşılaştırılabilir bilgiler sağlamaktır. Tekstil ve mobilya kategorisinde aşağıdaki gruplara sertifikasyon sağlamaktadır;

26 Temel modül: İplik ve dikiş ipliği

27 Temel modül: Giysi haricindeki tekstil ürünleri

27.922 Nonwoven (Giysi, koruyucu giysi ve döşeme için)

27.922 Nonwoven (Giyim dışındaki amaçlar için)

28 Temel modül: Örne veya tığ işi kumaşlar; giyim eşyası

29 Temel modül: Deri ve deri ürünleri

2912 Bitmiş büyükbaş deri

38 Temel modül: Mobilya, başka yerde sınıflandırılmamış diğer taşınabilir mallar

3811 Koltuklar

3816 Mobilya Parçaları -Temel modüllere dayalı olmayan mobilya parçaları

26 Dokuma sentetik lifler

27 Endüstriyel ve özel kullanım için masa örtüleri

381 Ofis masası (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.55).

2.7.19. EU Ecolabel

“Şirketlerin çevreye daha duyarlı ürün ve hizmetler satmalarını teşvik etmeyi ve Avrupalı tüketicilerin de bu tür ürün ve hizmetleri kolaylıkla belirleyebilmelerini amaçlayan gönüllü katılıma dayanan bir programdır” (“Eko Etiketler”, 2014, s.61).

Ecolabel logosu tekstil ürünleri üzerine şunları söylemektedir.

-Çevreye zararlı maddelerin kullanımı sınırlıdır

-Sağlığa zararlı maddeler sınırlıdır

-Su ve hava kirliliği azaltılmıştır

-Tekstil ürününün yıkama ve kurutma sırasında çekmezlik özelliği bulunmaktadır.

-Ter, yıkama, ıslak ve kuru sürtme, ışığa karşı renk dayanımı vardır.

İzin verilmeyen ya da sınırlanan maddeler:

-Mineral, cam, metal, karbon lifleri ve diğer inorganik lifler yoktur.

-Pestisit kalıntısı sınırlıdır

-Kurşun bazlı pigmentler yoktur

-Çinko ve bakır kullanımı sınırlıdır

-Ağır metaller ve formaldehit yoktur

-Azo boyaları yoktur

-Kanserojen, mutajen, üreme için toksik olarak sınıflandırılan boyalar yoktur

-Plastikleştiriciler veya solventler yoktur (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.55-56).

2.7.20. European Bioplastics

Amacı; kompostlanabilir ürünleri özel bir işaret ile tanımlamak ve özel olarak geliştirilen süreçlerde oluşturulan malzemelerin geri kazanım için kanalize edilmesini sağlamaktır. Tekstil ürünleri grubunda kompostlanabilir işareti, ev tekstili, yatak, eşya gibi ürünlere verilmektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.56).

2.7.21. Fair Wertung

“Alman Doğru Geri Dönüşüm Federasyonu olan FairWertung, ikinci el giyeceklerin doğru bir şekilde toplanması ve pazarlanması için FairWertung tarafından belirlenen kriterlere uyan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve sosyal girişimlerin (çoğu kilise bağlantılı) oluşturduğu bir ağıdır” (“Eko Etiketler”, 2014, s.62).

2.7.22. Global Organic Textile Standard

“Global Organik Tekstil Standardı (GOTS) ekolojik tekstil alanındaki çeşitli mevcut ve taslak standartları birleştirmek ve tekstilde organik statüsünün dünya çapında kabul edilen şartlarını tanımlamak amacıyla geliştirildi” (“Eko Etiketler”, 2014, s.62).

2.7.23. Good Environmental Choice (Australia)

Halılar, kompostlanabilir biyopolimerler, geri dönüşümlü plastik ürünler, tekstil giyim,(zemin kaplamaları hariç) iç / dış mekan tekstilleri, (alışveriş, çamaşır ve okul çantaları gibi) tekstil çantaları, giysilerde kullanılmak için iplik ve kumaş ya da iç mekan tekstil ürünleri için tasarlanmıştır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.56-57).

2.7.24. Good Environmental Choice "Bra Miljöval"

Çevreci bir hayır kurumu olan İsveç Doğayı Koruma Derneği, doğaya zarar verenlerin sadece tüketici ürünlerinden ibaret olmadığı anlayışıyla, yolcu taşımacılığı, nakliyat ve elektrik dağıtımı gibi hizmetleri de eko-etiket programına dahil etmiştir. (“Eko Etiketler”, 2014, s.62).

2.7.25. GoodWeave

Genel GoodWeave Standardı 1994 yılından bu yana yürürlükte olup, en son güncelleme Ağustos 2012’de yapılmıştır. Üreticilerin ve ihracatçıların izniyle, kilim üretiminde kullanılan işgücünün yerel müfettişler tarafından habersiz rastgele denetimleri yapılarak çocuk işçi çalışması engellenmeye çalışılmaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.57).

2.7.26. GreenCircle

Tüketim mallarında ve üretim süreçlerinde sürdürülebilirlik iddiasında; karbon ayak izi azaltılması, kapalı döngü ürünler, yaşam döngüsü değerlendirmesi optimizasyonu, hızla yenilenebilen kaynak içeriği, geri dönüşebilen malzeme, geri dönüşüm içeriği, yenilenebilir enerji kullanımı, sürdürülebilir üretim uygulamaları başlıklarında verilebilmektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.57).

2.7.27. Milieukeur

Hollanda’nın yetkili kuruluşu Stichting Milieukeur’dur ve bu kuruluş aynı zamanda Hollanda’nın çevre etiket sisteminin örgütlenmesinden sorumludur. Stichting Milieukeur, sadece türlerinin en az kirleten ürünlerine etiket vermektedir. Etikete hak kazanabilmek için gerekli koşullar, ürünün yaşam süreci içerisindeki tüm evreleri kapsamaktadır (Bayraktar, 2005, s.15).

2.7.28. Naturtextil Best

BEST standartları 2000 yılından bu yana, ekoloji ve sosyal sorumluluk açısından tüm tekstil zincirinin incelenmesi ve çevre dostu tekstiller için IVN tarafından geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Naturtextil BEST, Avrupa Birliği içindeki mevcut yasal görevlerden çok daha fazlasını istemektedir. Ekolojik tekstil üretimi için katı gereklilikleri vardır ve mevcut en yüksek teknik düzeyi temsil etmektedir. Naturtextil BEST standardı, tüm tekstil üretim zinciri boyunca çevresel ve sosyal kriterlerle ilgilidir. Sertifikalı %100 organik lif kullanılması, lif proses yöntemlerinin kısıtlanması (ağartma, klorlama, mersevizasyon v.s), boya ve yardımcıların sınırlı miktarda olması, zararlı madde girişlerinin olmaması Teknolojik Araştırmalar: TTED 2014 (2) 48-62 Tekstil Ve Konfeksiyon Sektöründe Ekolojik Etiketler 58 (formaldehit, PCP, TCP, ağır metaller, AOX ve diğer maddeler gibi), aksesuarların (düğmeler, cepler v.s) doğal hammaddelerden yapılması, yüksek kalite parametreleri olması, hazır giyimde kalıntı testleri yapılması, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerine artı yaşam ücreti ana gereklilikleridir (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.57-58).

2.7.29. Nordic Ecolabel veya "Swan"

Bir ürünün, iyi çevre seçimi olduğunu göstermektedir. Swan sembolü,İskandinav ülkelerinde 65 ürün grubu için kullanılmaktadır. Her İskandinav ülkesinde (Danimarka, İsveç, Norveç, Finlandiya, İzlanda) kriterleri geliştirme, kontrol ziyaretleri yapma, ruhsatlandırma ve pazarlama sorumluluğu olan yerel ofisler bulunmaktadır (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.58).

2.7.30. NSF/ANSI 140 Sustainability Assessment for Carpet

Tedarik zinciri boyunca çeşitli performans şartları ve ölçüleri esas alan kamu sağlığı ve çevre, enerji ve enerji verimliliği, biyolojik esaslı geri dönüştürülmüş içerikli malzemeler, çevre açısından tercih edilmesi gereken malzemeler, imalat, geri alma ve kullanım ömrü sonundaki işlemleri içerir ("Eko Etiketler", 2014, s.64).

2.7.31.NSF/ANSI 336: Sustainability Assessment for Commercial Furnishings Fabric

NSF Ecolabel, döşemelik kumaş ürünlerinin çevresel, ekonomik ve sosyal yönlerini ele almaktadır. Standart aynı zamanda, girdiler, çıktılar ve tekstil ürünlerinin tüm yaşamı boyunca çevresel etkilerini ölçen yaşam döngüsü değerlendirmesi kriterlerini de içermektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.58).

2.7.32. NSF Sustainability Certified Product

"NSF Sürdürülebilirlik Sertifikası işareti, NSF / ANSI uygunluk değerlendirmesini veya diğer ulusal, uluslararası sürdürülebilir ürün standartlarını karşılayan ürünlerde kullanılmaktadır. Ürün değerlendirmesi, standartlar ve protokollere karşı uygunluk değerlendirmesi ve üretim sistemlerinin incelenmesi tamamlandığında, NSF Sürdürülebilirlik Sertifikası işareti kullanılabilir" (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.58).

2.7.33. Organic Exchange

Organic Exchange'in iki standardı bulunuyor: OE 100: Üretim zinciri boyunca izlenen ve ayrı tutularak diğer elyaflarla karışması önlenen yüzde 100 organik elyaftan elde edilen ürünleri

sertifikalandırır. OE Blended: En az yüzde 5 oranında organik pamuk içeren ve geleneksel pamuk dahil olmak üzere her türlü elyafı içeren ürünlerde kullanılır ("Eko Etiketler", 2014, s.65).

Organik pamuk içeren bitmiş ürünün etiketlenmesinde, OE 100 Standardı referans gösterilerek, "-%100 organik pamuk içermesi durumunda "%100 organik olarak yetiştirilmiş pamuktan yapılmıştır" ifadesi

-kalan içeriği pamuk olmamak kaydıyla %95 veya daha fazla organik pamuk içermesi durumunda "organik olarak yetiştirilmiş pamuktan yapılmıştır" ifadesi kullanılabilir.

OE Blended standardı referans gösterilerek, "%X organik olarak yetiştirilmiş pamuktan yapılmıştır" ifadesi kullanılabilir. Buradaki X; bitmiş ürünlerdeki son organik pamuk yüzdesini ağırlık olarak temsil etmektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.58).

2.7.34. Oeko-Tex

"1992 yılından bu yana Uluslararası Oeko-Tex® Birliği'ne bağlı bağımsız test kurumları Oeko-Tex® 100 Standardına göre zararlı madde testleri yapmaktadır" (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.48-62).

59 Küresel çapta organize ve son derece spesifik olan tekstil üretimi dikkate alındığında, tekstil ve konfeksiyon şirketlerine yönelik Oeko-Tex® Kriter Listesi tekstil ürünlerindeki olası problemli maddelerin değerlendirilmesi için ilk defa standart ve bilimsel bir değerlendirme kriteri teşkil etmektedir. Oeko-Tex® etiketi, cilde zarar vermeyen kıyafetler ve diğer tekstil ürünler ile ilgili gerçekleştirilen testler sayesinde ilgili nihai tüketiciler için ilave bir faydayı simgelemektedir. Böylelikle test işareti tekstil ürünlerin satın alınmasına karar verilmesinde önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Slogan olarak "Tekstilde Güven" kullanılmaktadır. "Tekstilde Güven" hammaddeye mağaza raflarındaki hazır ürünlere kadar sorumlu tekstil imalatı için dünya çapında aynı anlamı taşımaktadır. Bu, tekstil zincirindeki sanayi ve ticaret olduğu kadar modern, fonksiyonel ve çeşitli renkte tekstil ürünleri için de geçerli olmaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.58-59).

2.7.35. Oregon Tilth

Oregon Tilth bir akreditasyon kurumu olarak, USDA NOP (Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı, Ulusal Organik Programı) standartlarını onaylamaktadır. NOP, organik ürün alıcılarını ve üreticilerini korumak için sıkı üretim standartları, yerinde denetim ve yasal bağlayıcılığı olan sözleşmeleri birleştiren bir sistem sağlamaktadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.59).

2.7.36. Singapore Green Label Scheme (SGLS)

Singapur Yeşil Etiketleme Programı (SGLS), Çevre Bakanlığı tarafından Mayıs 1992 yılında başlatılmıştır. 5 Haziran 1999 tarihinde Singapur Çevre Kuruluna (SEC) devredilmiştir ve halen SEC tarafından idare edilmektedir.

İnşaat malzemeleri, temizleyiciler-deterjanlar, elektronikler, ev aletleri, aydınlatmalar, ofis makineleri, ofis ürünleri, ambalaj, kağıt ürünleri ve diğer pek çok ürün için verilebilmektedir.

Tekstil kategorisi; giysi ve yatak ürünleri, iç mekan (pencere panjuru gibi) tekstil uygulamaları, tekstil çantaları, bitmiş ürün ağırlığının en az %90'ı tekstil lifinden oluşan tüm ürünler için kriterleri belirlemektedir. Bu kategori ayrıca, dış mekan mobilya ürünlerini, giysilerde kullanılmaya yönelik iplik ve kumaşları, yatak veya benzer uygulamaları için kullanılan tekstilleri de içermektedir. Zemin kaplamaları bu kategorinin kapsamına girmemektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.59).

2.7.37. Skal Eko Quality Mark

Skal, Hollanda'da organik üretimle ilgili denetim ve belgelendirme kuruluşudur. Bu etiketin kullanımı, Skal tarafından sertifikalandırılmış organik şirketlerle sınırlıdır. EKO Quality Mark, sadece %95'ten fazlası organik içeriğe sahip tarım ürünlerine verilmektedir. Organik dönüşüm altındaki tarım ürünlerinde kullanılamamaktadır (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.59).

2.7.38. The Soil Association

“Çiftliklerde lif üretimi ve bu liflerin tekstillerde işlenmesi organik standartlara göre yapılmaktadır, üretim zincirinde her adım sosyal ve çevresel sorumluluk açısından kontrol edilmektedir. The Soil Association, Global Organik Tekstil Standardına (GOTS) göre sertifika vermektedir” (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.59).

2.7.39. SustentaX

SustentaX, tüketicilerin, sürdürülebilir ürün, malzeme, ekipman ve hizmetleri tespit etmelerine yardımcı olan bir eko-etikettir. Ürünleri kalite ve insan güvenliği açısından değerlendiren SustentaX logosunu almak için imalatçıların sosyal, çevresel ve pazarlama konularında sorumlu hareket ettiklerini kanıtlamaları gerekiyor (“Eko Etiketler”, 2014, s.66).

2.7.40. Thai Green Label

Green Label, özel ürünlerin ödüllendirildiği bir çevre sertifikasıdır. Thai Green Label, gıda, içecek ve ilaç dışındaki ürünler ve hizmetlerde uygulanabilir. Thai Green Label, Sürdürülebilir Kalkınma için Tayland İş Konseyi (TBCSD) tarafından başlatılmıştır. Tekstille ilgili olarak, TGL-16-98 kriterlerini sağlayan ürünlere bu etiket verilmektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.60).

2.7.41. Tunisia Ecolabel

Tunus ürün ve hizmetlerinin, Avrupa ve Uluslararası pazarlara erişimini kolaylaştırmak amacıyla oluşturulmuştur. Tekstil ürünleri ve turizm konaklama hizmetlerinin sertifikasyonu için, teknik ve ekolojik kriterler oluşturulmuştur. Tarım ve gıda ürünleri içinse kriterler henüz gelişim aşamasındadır. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.60).

2.7.42. Water Lily – Lithuania

“Litvanya’da eko-etiketleme ulusal programı 1995’te başlamıştır. 1996’da “Water Lily” eko-etiket ve prosedürleri oluşturulmuştur. Litvanya’nın ulusal eko-etiket programı, Avrupa Birliğinin “European Flower” programını esas almaktadır. Litvanya Çevre Bakanlığı, 15 ürün grubu için çevresel kriterler belirlemiştir” (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.60).

Türk firmalar tarafından ekolojik tekstil konusunda en çok bilinen etiket Öko Teks enstitüleri tarafından verilen Öko Tex Standart 100 etiketidir.

1990’lı yıllarda, Avusturya Tekstil Araştırma Merkezi (ÖTI) ve Hohenstein Araştırma Merkezi (FIH) kısaca "Öko-Tex" olarak adlandırılan "Enternasyonal Tekstil Ekolojisi Alanında Araştırma ve İnceleme Birliği" olarak birleşip, kumaş ve giysilerin insan üzerindeki ekolojik etkilerinin tespit edilmesi için "Öko-Tex Standard 100" sistemini geliştirmişlerdir. Bu standart, ekolojik olarak insan açısından tehlikeli bazı maddelerin analizlerini kapsamakta ve bilimsel araştırmaları temel alarak her bir sınır değeri maddeler halinde belirtmektedir. Standartta yer alan koşullar, tekstil ürünü tarafından sağlanıyorsa, üreticiye ürünlerini "Öko-Tex Standard 100'e göre zararlı madde içermemektedir" şeklinde işaretlemesi imkanı sağlanmaktadır.

Türkiye’de Ekö-Tex 100 Etiketleri, Hohenstein Enstitülerinin Türkiye Şubesi olan Hohenstein Ekoteks Tekstil Analiz Hizmetleri Ltd. Şirketi tarafından verilmektedir.

Öko Tex 100 Standardı Almak İçin Yapılması Gereken Testler

- pH değerinin belirlenmesi
- Formaldehitin belirlenmesi
- Ayrıştırılabilir ağır metallerin belirlenmesi
- Pestisit içeriğinin belirlenmesi
- Pentaklorofenol içeriğinin belirlenmesi
- İnsan ekolojisi açısından sakıncalı boyar maddelerin tesbiti
- Klorine organik “Carriers” testi
- Boya haslığının belirlenmesi
- Hafif uçucu ve koku oluşturan bileşkenler emisyonunun belirlenmesi
- Sensorik koku testi

Tamamlanan bir testten sonra belirlenen sınır değerin aşılmış olduğu tespit edilirse, önceden başlatılmış veya henüz yapılmamış olan testler yarıda kesilir veya hiç yapılmaz.

Numuneler testlerin gerçekleştirilmesinden önce, ISO 139’da belirlenen hükümlere göre hazırlanır.

ÖKO-TEX 100 Belgesi de, ancak ve ancak Hohenstein Enstitülerinin laboratuvarlarından alınabilmektedir. Söz konusu enstitülerin Türkiye’de bulunan laboratuvarının adres bilgileri EK-F’de yer alan “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Belli Başlı Tekstil ve Konfeksiyon Kalite Kontrol Laboratuvarları” listesinde bulunmaktadır. (Bayraktar, 2005, s.15-16).

2.8. Organik Tekstil

Organik tekstil, organik tarım ürünleri kullanılarak elyaftan bitmiş ürün elde edilinceye kadar gerçekleştirilen tüm işlemlerde çevreyi; kullanım esnasında ise tüketicinin sağlığını tehdit etmeyen ve ürün yaşam döngüsünün sonunda geri dönüştürülebilen veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürünlerdir (İnkaya, 2013, s.136). Organik ürünlerin ekim aşamasından hazır ürün olana kadarki tüm işlem basamakları düzenli olarak kontrol edilmekte ve sertifikalandırılmaktadır. Bu sayede ürünün güvenilir yöntemlerle üretildiği, çevreye ve canlı yaşama zararlı maddeler içermediği, denetim ve kontrollerinin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır (Kuyumcu, 2010, s.3).

Bir hazır giyim ürününün organik olabilmesi için lifinden ipliğine, boyasına, kullanılan yardımcı malzemelerine kadar (düğme, fermuar vb) insan ve doğaya zarar vermeyen malzemelerden üretilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca organik tekstil sertifikasının alınmış olması gerekmektedir.

Organik tekstil sertifikası dört hedefe sahip olmalıdır:

Çevresel Risklerden Kaçınılması: Tekstil zinciri sırasında kullanılan birçok kimyasal ürünler ve işlemler, insan ve çevre üzerinde yüksek tehlikeler ortaya çıkarmaktadır. Bu sebepten, tekstil sanayinde kullanılan pestisitler (ör. pamuk ürünlerinde), boyama kimyasalları ve diğer kimyasal ürünler dikkatli şekilde izlenmeli ve giysilerdeki kimyasal kalıntı düzeylerini kontrol etmek için sıkı testler yürütülmelidir. Böylece tüketiciler için gelişen alerjiler veya hatta bazı kanser tipleri için risk azaltılmaktadır.

Kaynakların Verimli Olarak Kullanılması: Tekstil endüstrisi, büyük kaynakların özellikle suyun kullanımını gerektiren yoğun işlemleri gerektirmektedir.

Kirlilik ve Atıkların Minimize Edilmesi: Dokuma boya ve son işlemler, son derece kirlendirici işlemlerdir. Sadece atık su arıtma tesislerinin sağlanması yeterli değildir, ayrıca katı atıkların güvenli ve verimli bir yolla yönetilmesi gerekmektedir.

Sosyal adaletin gelişmesine yardımcı olunması: Tekstil endüstrisinde çalışma koşulları, çalışanların temel haklarını sağlamak için artan şekilde izlenmektedir. Örneğin çocuk işçi, zorunlu olmayan işçi, çalıştırmada ayrımcılık yapmama, uygun bir yaşama izin veren ücretler, fabrikalardaki güvenlik önlemleri, sendika ve toplu sözleşme özgürlüğü (Oral, Dilgar ve Erdoğan, 2012, s.33).

Organik tekstil terimi terminolojide ekolojik tekstil terimi ile bazen eş anlamlı kullanılsa da tamamen aynı şeyi ifade etmemektedirler. Organik tekstillerde sadece organik lif kullanımı gerekmekte ve tüm aşamaların organik standartlara göre sertifikalı ve kontrollü olması

gerekirken ekolojik tekstil ürünlerinde organik olmakla birlikte çevreye zarar vermeyen veya doğal yollarla elde edilmiş diğer liflerde kullanılabilir (Oral, Dirgar ve Erdoğan,2012,s.32). Organik tekstil ve hazır giyim ürünlerinde her türlü organik lif kullanılmakla birlikte genellikle organik pamuk elyafı kullanılmaktadır

Organik pamuk üretiminin artmasıyla organik tekstil sektörü giderek önem kazanmış olup, son yıllarda organik ürün yelpazesine organik bebek tekstili, havlu, ev tekstili ve yatak da eklenmiştir. Tekstil alt sektörleri içerisinde en hızlı büyüme organik pamuklu mamuller pazarında meydana gelmektedir (Kuyumcu, 2010, s. 5).

Dünyada ilk defa Türkiye’de yapılmaya başlanan organik pamuk üretimi, ilk yıllarda yabancı firmaların talepleri doğrultusunda gelişmiş; izleyen yıllarda Türkiye’yi bu alanda söz sahibi ülkelerden biri haline getirmiştir (Kuyumcu, 2010, s.5).

Üreticiler açısından organik pamuk tarımı konvansiyonel tarıma göre daha risklidir. Konvansiyonel sistemle pamuk üretimi yapan bir çiftçi hemen ertesi yıl organik pamuk üretimine geçemez. Organik pamuk tarımı için en az üç yıllık bir geçiş dönemine ihtiyaç vardır (Özipek, 2010, s.45-48).

Organik ürünler emsallerine göre daha yüksek fiyata pazarlanabilmekte ve dolayısıyla kar marjı artmaktadır. Organik üretimde lifin elde edilmesinden hazır giyim ürünü olana kadar tüm aşamalarında çalışan kişiler daha yüksek gelir elde etmektedirler. Dünya genelinde organik pamuk üretiminin neredeyse tamamı gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde yapılmaktadır. Bu ülkelerde özellikle tarım kesiminde çalışan kişiler oldukça düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. Organik üretimin en büyük faydalarından biri de bu alt gelir seviyesinde bulunan insanların daha yüksek kazanç sağlayabilmeleridir. Tüketiciler organik giyim ürünlerini tercih ettiklerinde bu ürünlerin üretiminden kazanç sağlayan kesimlerin tamamına destek olmaktadır (Kuyumcu, 2010, s.3).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, ölçme araçları, ölçüm güvenirliği, verilerin toplanması, verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Tüketicilerin organik giyim tercihleri, organik giyim ürünlerinden beklentileri ve organik giyime ilişkin yaşadıkları sorunları belirlemenin amaçlandığı bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü yada ondan alınacak bir grup örnek yada örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2016, s.111).

3.2. Evren Ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Bursa, Ankara ve İstanbul illerinde yaşamakta olan tüketiciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemi rastlantısal olarak seçilen, daha önce organik giyim satın almış ve araştırmaya katılmaya gönüllü; 18-50 yaş arası; Bursa, Ankara ve İstanbul illerinden her ilden 100'er kişi olmak üzere toplam 300 tüketici oluşturmaktadır.

3.3. Ölçme Araçları

Tüketicilerin organik giysi tercihleri, organik giysilerden beklentilerini ve organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla anket hazırlanmıştır. 5'li likert ölçeği şeklinde hazırlanan anket ile pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan pilot uygulamada çıkan sonuçlar doğrultusunda ölçme aracında gerekli görülen değişiklikler yapılmış ve ölçme aracı son halini almıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tüketicilerin kişisel özelliklerini, ikinci bölümde ise tüketicilerin giysi satın alırken dikkat ettiği noktalar, organik tekstilin tüketiciler için ne anlam taşıdığı, tüketicilerin organik giyim ürünlerini nerelerden temin ettikleri ve en çok hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettikleri, tüketicilerin almış oldukları organik giyim ürününden beklentileri, tüketicilerin organik giyim ürünü alırken ve kullanırken karşılaşmış oldukları sorunları belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

3.4. Ölçüm Güvenirliği

Araştırmada 5'li likert ölçeği ile ölçülen 38 farklı değişken için ölçek geçerliliği/güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha (α) test istatistiği sonuçlarına bakılmıştır. Cronbach Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütü $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir (Özdamar, 2002, s.673).

Araştırmada yapılan Cronbach Alpha (α) istatistiği = 0.883 olarak hesaplanmıştır. Bulunan bu sonuçlara göre veri toplama aracında (ankette) kullanılan 38 adet ölçekli soruların geçerlilik ve güvenilirlik test sınavında geçerliliği ispatlanmıştır. Sonuç olarak hem bütünsel anlamda, hem de ölçek bazında kullanılan soruların tümü için geçerlilik/güvenilirlik sağlanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Hazırlanan anket formu Ankara, İstanbul ve Bursa'da alışveriş merkezlerinde alışveriş yapan anketi cevaplamaya gönüllü tüketicilere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Verilerin toplanması sırasında alışveriş yapmakta olan tüketicilere organik ürün kullanıp kullanmadıkları sorulmuş, organik ürün kullanan tüketicilerden anket sorularına cevap

vermeleri istenmiştir. Yöneltilen sorular karşısında tüketicilere takıldıkları noktalarda gerekli açıklamalar yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Anket yardımıyla elde edilen veriler SPSS 21.0 istatistik programına aktarılmış, frekans ve yüzde dağılımları çapraz tablolara dökülmüştür.

Tüketicilerin eğitim durumu değişkeni ile organik giysi tercihleri, organik giysilerden beklentileri ve organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunlar arasında istatistiksel ilişkinin ölçümü için χ^2 ilişki analizi kullanılmıştır. Tüketicilerin organik giysi tercihleri, organik giysilerden beklentileri ve organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunların tüketicilerin eğitim durumu değişkeni ile gösterdiği anlamlı ilişki $P<0.05$ anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Yapılan χ^2 ilişki analizi sonucu elde edilen istatistiksel ilişkiler ilgili yerlerde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Tüketicilerin organik giysilere ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada, örneklemin demografik özelliklerine, giysi satın alırken dikkat ettiği noktalara, örneklem için organik tekstilin ne anlam ifade ettiğine, organik giyim ürününü nerelerden temin ettiğine, en çok hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettiğine, örneklemin almış olduğu organik giyim ürününden beklentilerine ve organik giyim ürününü alırken ve kullanırken yaşamış oldukları sorunlara ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Alt problem 1. Örneklemin demografik özellikleri nelerdir?

Aşağıda örneklemin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, haneye giren toplam gelir ve yaşanılan şehre ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2

Örneklemin demografik bilgileri

Kişisel bilgiler	Seçenekler	Sayı	Yüzdelik
Cinsiyet	Kadın	183	61
	Erkek	117	39
Yaş	18-25	36	12
	26-30	56	18.7
	31-35	67	22.3
	36-40	7	2.3
	41-45	95	1.7
	46-50	35	11.7
Medeni durum	Bekar	126	42
	Evli	174	58
Eğitim durumu	İlköğretim	22	7.3
	Lise	49	16.3
	Ön lisans	44	14.7
	Lisans	159	53
	Lisans üstü	26	8.7
	Öğrenci	29	9.7
Meslek	İşçi yada memur	219	73
	Serbest meslek	30	10.0
	Emekli	1	0.3
	Ev hanımı	21	7.0
Haneye giren toplam gelir	1.000,54 TL ve altı	12	4.0
	1.000,55-2.001,08 TL	33	11.0
	2.001,09-4.002,17 TL	136	45.3
	4.002,18-8.004,36 TL	91	30.3
	8.004,37-16.008,74 TL	26	8.7
	16.008,75 TL ve üzeri	2	0.7
Yaşanılan şehir	İstanbul	100	33.3
	Ankara	100	33.3
	Bursa	100	33.3

Tablo 2’de araştırmaya katılanların demografik özelliklerine dair bulgular incelendiğinde;

- %61’ inin kadın, %39’unun erkek olduğu;
- %31,7’sinin 41-45, %22,3’ünün 31-35, %18.7’sinin 26-30, %12’sinin 18-25, %11,7’sinin 46-50 ve %2,3’ünün 36-40 yaş arasında olduğu;
- %58’inin evli, %42’sinin bekar, olduğu;

- %53'ünün lisans, %16,3'ünün lise, %14,7'sinin ön lisans, %8,7'sinin lisans üstü ve %7,3'ünün ilköğretim mezunu olduğu;
- %73'ünün işçi yada memur, %10,0'ının serbest meslek, %9,7'sinin öğrenci, %7,0'ının ev hanımı ve %0,3'ünün emekli olduğu;
- %45,3'ünün haneye giren aylık toplam gelirin 2.001,09-4.002,17 TL, %30,3'ünün 4.002,18-8.004,36 TL, %11,0'ının 1.000,55-2.001,08 TL, %8,7'sinin 8.004,37-16.008,74 TL, %4,0'ının 1.000,54 TL ve altı ve %0,7'sinin 16.008,75 TL ve üzeri olduğu;
- %33,3'ünün İstanbul, %33,3'ünün Ankara ve %33,3'ünün Bursa'da yaşadığı belirlenmiştir.

Wang, 2007'den aktaran Altun ve Öztürk, kadınların erkeklere oranla daha çok organik giysi kullandıkları ve satın alma niyetlerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Kadınların organik ürünlerin tercih etmelerinin bir nedeni olarak erkeklere nispeten çocukları ve diğer aile bireylerinin sağlıkları koruma konusundaki daha duyarlı davranmalarından kaynaklanabileceği vurgulanmaktadır (Altun ve Öztürk, 2013, s.120-121).

Alt problem 2. Örneklemen eğitim durumları değişkeni ile organik giysi tercihleri arasında istatistiksel ilişki var mıdır?

Aşağıda örneklemen giysi satın alırken dikkat ettiği noktalar, organik tekstilin örneklem için ifade ettiği anlam, organik giyim ürünlerini temin ettiği yerler ve organik olmasını en çok tercih ettiği giysi çeşidine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3

Örneklemin giysi satın alırken dikkat ettiği noktalar

		İlköğretim	Lise	Ön Lisans	Lisans	Lisans Üstü	Toplam	P	χ^2
		S (%)	S (%)	S (%)	S (%)	S (%)	S (%)		
İçerisinde kimyasal madde bulunmaması	Hiçbir zaman	6	7	4	19	1	37	33,058 ^a	0,007
		27,30	14,30	9,10	11,90	3,80	12,30		
	Nadiren	3	10	9	13	9	44		
		13,60	20,40	20,50	8,20	34,60	14,70		
	Bazen	3	9	10	21	4	47		
		13,60	18,40	22,70	13,20	15,40	15,70		
	Sıklıkla	3	12	10	51	10	86		
		13,60	24,50	22,70	32,10	38,50	28,70		
	Her zaman	7	11	11	55	2	86		
		31,80	22,40	25,00	34,60	7,70	28,70		
Markalı bir giysi olması	Hiçbir zaman	2	3	1	9	0	15	17,194 ^a	0,373
		9,10	6,10	2,30	5,70	0,00	5,00		
	Nadiren	2	7	11	21	5	46		
		9,10	14,30	25,00	13,20	19,20	15,30		
	Bazen	9	19	9	46	6	89		
		40,90	38,80	20,50	28,90	23,10	29,70		
	Sıklıkla	7	14	15	60	14	110		
		31,80	28,60	34,10	37,70	53,80	36,70		
	Her zaman	2	6	8	23	1	40		
		9,10	12,20	18,20	14,50	3,80	13,30		
Fiyatının uygun olması	Hiçbir zaman	0	0	1	1	0	2	22,753 ^a	0,120
		0,00	0,00	2,30	0,60	0,00	0,70		
	Nadiren	0	1	2	1	0	4		
		0,00	2,00	4,50	0,60	0,00	1,30		
	Bazen	3	9	8	27	5	52		
		13,60	18,40	18,20	17,00	19,20	17,30		
	Sıklıkla	4	13	15	74	13	119		
		18,20	26,50	34,10	46,50	50,00	39,70		
	Her zaman	15	26	18	56	8	123		
		68,20	53,10	40,90	35,20	30,80	41,00		

Kumaşının kaliteli olması	Hiçbir zaman	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 3,80	1 0,30	38,374 ^a	0,001
	Nadiren	0 0,00	3 6,10	6 13,60	1 0,60	1 3,80	11 3,70		
	Bazen	3 13,60	6 12,20	9 20,50	14 8,80	1 3,80	33 11,00		
	Sıklıkla	8 36,40	24 49,00	14 31,80	75 47,20	11 42,30	132 44,00		
	Her zaman	11 50,00	16 32,70	15 34,10	69 43,40	12 46,20	123 41,00		
Giysi dikim kalitesinin yüksek olması	Nadiren	2 9,10	2 4,10	5 11,40	4 2,50	0 0,00	13 4,30	15,760 ^a	0,202
	Bazen	3 13,60	6 12,20	10 22,70	17 10,70	3 11,50	39 13,00		
	Sıklıkla	10 45,50	23 46,90	15 34,10	71 44,70	10 38,50	129 43,00		
	Her zaman	7 31,80	18 36,70	14 31,80	67 42,10	13 50,00	119 39,70		
Giysi modelinin modaya uygun olması	Hiçbir zaman	0 0,00	2 4,10	3 6,80	2 1,30	1 3,80	8 2,70	14,687 ^a	0,548
	Nadiren	4 18,20	5 10,20	7 15,90	20 12,60	3 11,50	39 13,00		
	Bazen	10 45,50	16 32,70	11 25,00	58 36,50	5 19,20	100 33,30		
	Sıklıkla	4 18,20	16 32,70	11 25,00	48 30,20	8 30,80	87 29,00		
	Her zaman	4 18,20	10 20,40	12 27,30	31 19,50	9 34,60	66 22,00		
Renk seçeneklerinin modaya uygun olması	Hiçbir zaman	0 0,00	2 4,10	5 11,40	4 2,50	1 3,80	12 4,00	21,270 ^a	0,168
	Nadiren	7 31,80	5 10,20	8 18,20	27 17,00	2 7,70	49 16,30		
	Bazen	5 22,70	18 36,70	12 27,30	61 38,40	7 26,90	103 34,30		
	Sıklıkla	6 27,30	17 34,70	9 20,50	40 25,20	11 42,30	83 27,70		
	Her zaman	4 18,20	7 14,30	10 22,70	27 17,00	5 19,20	53 17,70		

Vücuda uygun olması, rahat olması	Nadiren	0	2	1	2	1	6	20,916 ^a	0,052
		0,00	4,10	2,30	1,30	3,80	2,00		
	Bazen	1	5	6	3	0	15		
		4,50	10,20	13,60	1,90	0,00	5,00		
	Sıklıkla	5	19	11	48	9	92		
		22,70	38,80	25,00	30,20	34,60	30,70		
Psikolojik olarak içinde rahat hissedilebilir olması	Her zaman	16	23	26	106	16	187	21,980 ^a	0,144
		72,70	46,90	59,10	66,70	61,50	62,30		
	Hiçbir zaman	0	0	2	1	0	3		
		0,00	0,00	4,50	0,60	0,00	1,00		
	Nadiren	1	0	1	2	0	4		
		4,50	0,00	2,30	1,30	0,00	1,30		
Organik olması	Bazen	1	6	4	5	1	17	19,966 ^a	0,222
		4,50	12,20	9,10	3,10	3,80	5,70		
	Sıklıkla	5	14	19	51	9	98		
		22,70	28,60	43,20	32,10	34,60	32,70		
	Her zaman	15	29	18	100	16	178		
		68,20	59,20	40,90	62,90	61,50	59,30		
	Hiçbir zaman	0	4	4	12	2	22	19,966 ^a	0,222
		0,00	8,20	9,10	7,50	7,70	7,30		
	Nadiren	1	7	4	33	8	53		
		4,50	14,30	9,10	20,80	30,80	17,70		
	Bazen	7	11	12	53	6	89		
		31,80	22,40	27,30	33,30	23,10	29,70		
	Sıklıkla	8	17	12	34	8	79	19,966 ^a	0,222
		36,40	34,70	27,30	21,40	30,80	26,30		
	Her zaman	6	10	12	27	2	57		
		27,30	20,40	27,30	17,00	7,70	19,00		

Tablo 3’de örneklemin giysi satın alırken dikkat ettiği noktalara ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yığılmanın vücuda uygun olması (%62,30), psikolojik olarak kendini içinde rahat hissedebilmesi (%59,30), fiyatının uygun olması (%41,00), içeriğinde kimyasal madde bulunmaması (%28,70) ifadelerinde her zaman; kumaşının kaliteli olması (%44,00), giysi dikim kalitesinin yüksek olması (%43,00), markalı olması (% 36,70) ifadelerinde sıklıkla; renk seçeneklerinin modaya uygun olması (%34,30), giysi modelinin modaya uygun olması (%33,30), organik olması (%29,70) ifadelerinde ise bazen seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin giysi satın alırken dikkat ettiği noktalar eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

- **İçeriğinde kimyasal madde bulunmaması** konusunda ilköğretim (%31.80), ön lisans (%25.00) ve lisans mezunlarının (%34.60) her zaman; lise (%24.50) ve lisans üstü (%38.50) mezunlarının ise sıklıkla,

- **Markalı bir giysi olması** konusunda ön lisans (%34.10), lisans (%37.70), lisansüstü (%53.80) mezunlarının sıklıkla dikkat ederken; ilköğretim (%40.90) ve lise (%38.80) mezunlarının bazen,

- **Fiyatının uygun olması** hususunda ilköğretim (%68.20), lise (%53.10) ve ön lisans (%40.90) mezunlarının her zaman; lisans (%46.50) ve lisans üstü (%50.00) mezunlarının sıklıkla,

- **Kumaşının kaliteli olması** seçeneğinde ilköğretim (%50.00), ön lisans(%34.10) ve lisans üstü (%46.20) mezunlarının her zaman; lise (%49.00) ve lisans (%47.20) mezunlarının sıklıkla,

- **Giysi Dikim Kalitesinin yüksek olması** konusunda lisans üstü (%50.00) mezunlarının her zaman, ilköğretim (%45.50), lise (%46.90), ön lisans (%34.10) ve lisans (%44.70) mezunlarının ise sıklıkla,

- **Giysi modelinin modaya uygun olması** konusunda ön lisans (%27.30) ve lisans üstü (%34.60) mezunlarının her zaman; ilköğretim (%45.50), lise (%32.70), lisans (%36.50) mezunlarının ise bazen,

- **Renk seçeneklerinin modaya uygun olması** konusunda lisans üstü mezunlarının (%42.30) ile sıklıkla; lise (%36.70), ön lisans (%27.30) ve lisans (%38.40) mezunlarının ise bazen; ilköğretim mezunlarının ise (%31.80) ile nadiren,

- **Vücuda uygun olması, rahat olması** konusunda ilköğretim (%72.70), lise (%46.90), ön lisans (%59.10), lisans (%66.70) ve lisans üstü (%61.50) mezunlarının her zaman,

- **Psikolojik olarak içinde rahat hissedilebilir olması** konusunda ilköğretim (%68.20), lise (%59.20), lisans (%62.90) ve lisans üstü (%61.50) mezunlarının her zaman; ön lisans (%43.20) mezunlarının sıklıkla,

- **Organik olması** konusunda ilköğretim (%36.40) ve lise (%34.70) mezunlarının sıklıkla; ön lisans mezunlarından (%27.30) sıklıkla ve (%27.30) bazen dikkat ettikleri; lisans

mezunlarının (%33.30) ile bazen, lisans üstü mezunlarının (%30.80) nadiren dikkat ettikleri sonucu görülmektedir.

Tüketiciler satın aldıkları ürünlere ekolojik olduğu için daha fazla ücret ödemekte ama bu fazlalığı sağlığına ve çevreye kazandırdığı artı değerlerle geri almaktadır. Gelecek nesillere sağlıklı, yaşanabilir bir ortam bırakmak için herkesin üzerine düşen görevi yapması gerekmektedir. (Oral, Dilgar ve Erdoğan, 2012, s.33).

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin giysi satın alırken dikkat ettiği noktalar seçeneklerinden; içeriğinde kimyasal madde bulunmaması (0,007), kumaşının kaliteli olması (0,001), vücuda uygun rahat olması (0,052) seçenekleri arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 4

Organik tekstilin örneklem için ifade ettiği anlamlar

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
Organik giysiler zararlı kimyasallar içermez	EVET	16	31	26	118	23	214	11,564 ^a	0,172
		72,70	63,30	59,10	74,20	88,50	71,30		
	KISMEN	6	18	18	39	3	84		
		27,30	36,70	40,90	24,50	11,50	28,00		
	HAYIR	0	0	0	2	0	2		
		0,00	0,00	0,00	1,30	0,00	0,70		
Organik giysiler insan sağlığı açısından uygundur	EVET	19	43	33	141	24	260	10,773 ^a	0,215
		86,40	87,80	75,00	88,70	92,30	86,70		
	KISMEN	3	6	9	17	2	37		
		13,60	12,20	20,50	10,70	7,70	12,30		
	HAYIR	0	0	2	1	0	3		
		0,00	0,00	4,50	0,60	0,00	1,00		
Organik giysiler çevreye zarar vermez	EVET	15	34	32	127	23	231	8,165 ^a	0,417
		68,20	69,40	72,70	79,90	88,50	77,00		
	KISMEN	7	15	12	30	3	67		
		31,80	30,60	27,30	18,90	11,50	22,30		
	HAYIR	0	0	0	2	0	2		
		0,00	0,00	0,00	1,30	0,00	0,70		
Organik olduğunu belirtir etiket kullanılır	EVET	15	29	28	110	23	205	9,546 ^a	0,298
		68,20	59,20	63,60	69,20	88,50	68,30		
	KISMEN	7	19	16	45	3	90		
		31,80	38,80	36,40	28,30	11,50	30,00		
	HAYIR	0	1	0	4	0	5		
		0,00	2,00	0,00	2,50	0,00	1,70		
Üretimin her aşamasında standartlara uygunluğu kontrol edilir	EVET	14	27	26	100	19	186	12,357 ^a	0,136
		63,60	55,10	59,10	62,90	73,10	62,00		
	KISMEN	8	22	18	50	5	103		
		36,40	44,90	40,90	31,40	19,20	34,30		
	HAYIR	0	0	0	9	2	11		
		0,00	0,00	0,00	5,70	7,70	3,70		

Tablo 4’de organik tekstilin örneklem için ifade ettiği anlamalara ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yığılmanın organik giysiler insan sağlığı açısından uygundur (%86,70), organik giysiler çevreye zarar vermez (%77,00), organik giysiler zararlı kimyasallar içermez (%71,30), organik olduğunu belirtir etiket kullanılır (%68,30),

üretimin her aşamasında standartlara uygunluğu kontrol edilir (%62,00) ifadelerinde her zaman seçeneğinde olduğu görülmektedir.

Organik tekstilin örneklem için ne anlama geldiğine ilişkin bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

- **Organik giysiler zararlı kimyasallar içermez** hususunda ilköğretim (%72.70), lise (%63.30), ön lisans (%59.10), lisans (%74.40) ve lisans üstü (%88.50) mezunları tamamına yakını görüşlerini evet,

-**Organik giysiler insan sağlığı açısından uygundur** konusunda ilköğretim (%86.40), lise (%87.80), ön lisans (%75.00), lisans (%88.70) ve lisans üstü (%92.30) mezunları görüşlerini evet,

- **Organik giysiler çevreye zarar vermez** konusunda ilköğretim (%68.20), lise (%69.40), ön lisans (%72.70), lisans (%79.90) ve lisans üstü (%88.50) mezunları görüşlerini evet,

- **Organik olduğunu belirtir etiket kullanılır** konusunda ilköğretim (%68.20), lise (%59.20), ön lisans (%63.60), lisans (%69.20) ve lisans üstü (%88.50) mezunları görüşlerini evet,

- **Üretimin her aşamasında standartlara uygunluğu kontrol edilir** konusunda ilköğretim (%63.60), lise (%55.10), ön lisans (%59.10), lisans (%62.90) ve lisans üstü (%73.10) mezunları görüşlerini evet olarak belirtmişlerdir.

Eko etiketler, gerçek parametre ve özellikleri taşıyan yazılı taleplere dayanmaktadır. Bu etiketler, satın alınan ürünlerin zehirli kimyasallar içermediğini ya da bu kimyasalları belirtilen sınır değerleri aşmadan içerdiğini, sonuç olarak sağlık tehlikesi arz etmediğini, tüketicilere bir kanuni sigorta gibi göstermektedir. (Gündüz Balpetek ve Gülümser, 2014, s.49).

Organik tekstil ürünleri satın alma davranışında sağlık bilinci de önemli bir etmen olduğu görülmüştür. Organik tekstil ürünleri satın alanların satın almayanlara oranla sağlık bilincinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Altun ve Öztürk, 2013, s.123).

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklem eğitim durumu dağılımı ile tüketicilerin organik giysilere ilişkin görüşlerinden; örneklem için organik tekstilin ne anlama geldiği seçenekleri arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 5

Örneklemin organik giyim ürünlerini temin ettiği yerler

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
Alışveriş merkezleri	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	2 4,50	16 10,10	2 7,70	21 7,00	49,112 ^a	0,000
	Nadiren	6 27,30	2 4,10	1 2,30	24 15,10	3 11,50	36 12,00		
	Bazen	1 4,50	13 26,50	10 22,70	37 23,30	7 26,90	68 22,70		
	Sıklıkla	6 27,30	15 30,60	14 31,80	66 41,50	6 23,10	107 35,70		
	Her zaman	9 40,90	18 36,70	17 38,60	16 10,10	8 30,80	68 22,70		
	Hiçbir zaman	3 13,60	5 10,20	2 4,50	15 9,40	4 15,40	29 9,70		
	Nadiren	3 13,60	6 12,20	6 13,60	19 11,90	2 7,70	36 12,00		
	Bazen	4 18,20	13 26,50	11 25,00	44 27,70	2 7,70	74 24,70		
	Sıklıkla	11 50,00	16 32,70	17 38,60	60 37,70	11 42,30	115 38,30		
	Her zaman	1 4,50	9 18,40	8 18,20	21 13,20	7 26,90	46 15,30		
Belirli giyim firmaları	Hiçbir zaman	15 68,20	25 51,00	17 38,60	52 32,70	8 30,80	117 39,00	13,333 ^a	0,648
	Nadiren	4 18,20	8 16,30	11 25,00	34 21,40	4 15,40	61 20,30		
	Bazen	3 13,60	4 8,20	8 18,20	42 26,40	7 26,90	64 21,30		
	Sıklıkla	0 0,00	9 18,40	6 13,60	22 13,80	5 19,20	42 14,00		
	Her zaman	0 0,00	3 6,10	2 4,50	9 5,70	2 7,70	16 5,30		
İnternet siteleri	Hiçbir zaman	15 68,20	25 51,00	17 38,60	52 32,70	8 30,80	117 39,00	22,949 ^a	0,115
	Nadiren	4 18,20	8 16,30	11 25,00	34 21,40	4 15,40	61 20,30		
	Bazen	3 13,60	4 8,20	8 18,20	42 26,40	7 26,90	64 21,30		
	Sıklıkla	0 0,00	9 18,40	6 13,60	22 13,80	5 19,20	42 14,00		
	Her zaman	0 0,00	3 6,10	2 4,50	9 5,70	2 7,70	16 5,30		
	Hiçbir zaman	15 68,20	25 51,00	17 38,60	52 32,70	8 30,80	117 39,00		
	Nadiren	4 18,20	8 16,30	11 25,00	34 21,40	4 15,40	61 20,30		
	Bazen	3 13,60	4 8,20	8 18,20	42 26,40	7 26,90	64 21,30		
	Sıklıkla	0 0,00	9 18,40	6 13,60	22 13,80	5 19,20	42 14,00		
	Her zaman	0 0,00	3 6,10	2 4,50	9 5,70	2 7,70	16 5,30		

	Hiçbir zaman	3 13,60	15 30,60	17 38,60	90 56,60	17 65,40	142 47,30		
	Nadiren	5 22,70	9 18,40	11 25,00	46 28,90	4 15,40	75 25,00		
Semt pazarları	Bazen	7 31,80	14 28,60	11 25,00	16 10,10	4 15,40	52 17,30	54,072 ^a	0,000
	Sıklıkla	4 18,20	6 12,20	4 9,10	4 2,50	0 0,00	18 6,00		
	Her zaman	3 13,60	5 10,20	1 2,30	3 1,90	1 3,80	13 4,30		

Tablo 5’de örneklemin organik giyim ürünlerini temin ettiği yerlere ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yığılmanın belirli giyim firmaları (%38,30), alışveriş merkezleri (%35,70) ifadelerinde sıklıkla; semt pazarları (%47,30), internet siteleri (%39,00) ifadelerinde ise hiçbir zaman seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin giyim ürünlerini nerelerden tercih ettiğine dair bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

Alışveriş merkezleri ilköğretim (%40.90), lise (%36.70), ön lisans (%38.60) ve lisans üstü (%30.80) mezunlarının her zaman; lisans (%41.50) mezunlarının sıklıkla tercih ettiği,

Belirli giyim firmaları ilköğretim (%50.00), lise (%32.70), ön lisans (%38.60), lisans (%37.70) ve lisans üstü (%42.30) mezunlarının sıklıkla tercih ettiği,

İnternet siteleri ilköğretim (%68.20), lise (%51.00), ön lisans (%38.60), lisans (%32.70), lisans üstü (%30.80) mezunlarının hiçbir zaman tercih etmediği,

Semt pazarları ilköğretim (%31.80) mezunlarının bazen tercih ettiği; lise (%30.60), ön lisans (%38.60), lisans (%56.60) ve lisans üstü (%65.40) mezunlarının hiçbir zaman tercih etmediği görülmüştür.

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin organik giyim ürünlerini temin ettiğine yerlerden; alışveriş merkezleri (0,000), semt pazarları (0,000) seçenekleri arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 6

Örneklemin en çok organik olmasını tercih ettiği giysi çeşidi

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
İç çamaşırı	Hiçbir zaman	1 4,50	1 2,00	2 4,50	7 4,40	2 7,70	13 4,30	13,463 ^a	0,639
	Nadiren	1 4,50	3 6,10	3 6,80	15 9,40	1 3,80	23 7,70		
	Bazen	5 22,70	7 14,30	11 25,00	19 11,90	3 11,50	45 15,00		
	Sıklıkla	10 45,50	27 55,10	13 29,50	67 42,10	11 42,30	128 42,70		
	Her zaman	5 22,70	11 22,40	15 34,10	51 32,10	9 34,60	91 30,30		
	Hiçbir zaman	4 18,20	7 14,30	3 6,80	22 13,80	4 15,40	40 13,30		
	Nadiren	3 13,60	10 20,40	7 15,90	17 10,70	3 11,50	40 13,30		
	Bazen	4 18,20	15 30,60	21 47,70	53 33,30	8 30,80	101 33,70		
	Sıklıkla	8 36,40	14 28,60	8 18,20	52 32,70	8 30,80	90 30,00		
	Her zaman	3 13,60	3 6,10	5 11,40	15 9,40	3 11,50	29 9,70		
Üst giyim (T-shirt, pantolon, v.b..)	Hiçbir zaman	10 45,50	22 44,90	14 31,80	39 24,50	5 19,20	90 30,00	13,247 ^a	0,655
	Nadiren	4 18,20	5 10,20	5 11,40	38 23,90	5 19,20	57 19,00		
	Bazen	2 9,10	8 16,30	10 22,70	29 18,20	6 23,10	55 18,30		
	Sıklıkla	4 18,20	11 22,40	6 13,60	30 18,90	7 26,90	58 19,30		
	Her zaman	2 9,10	3 6,10	9 20,50	23 14,50	3 11,50	40 13,30		
Spor giysileri	Hiçbir zaman	10 45,50	22 44,90	14 31,80	39 24,50	5 19,20	90 30,00	21,185 ^a	0,172
	Nadiren	4 18,20	5 10,20	5 11,40	38 23,90	5 19,20	57 19,00		
	Bazen	2 9,10	8 16,30	10 22,70	29 18,20	6 23,10	55 18,30		
	Sıklıkla	4 18,20	11 22,40	6 13,60	30 18,90	7 26,90	58 19,30		
	Her zaman	2 9,10	3 6,10	9 20,50	23 14,50	3 11,50	40 13,30		

Bebek giysileri	Hiçbir zaman	3 13,60	7 14,30	8 18,20	18 11,30	0 0,00	36 12,00	31,145 ^a	0,013
	Nadiren	4 18,20	2 4,10	3 6,80	5 3,10	0 0,00	14 4,70		
	Bazen	2 9,10	4 8,20	6 13,60	11 6,90	3 11,50	26 8,70		
	Sıklıkla	5 22,70	14 28,60	2 4,50	33 20,80	3 11,50	57 19,00		
	Her zaman	8 36,40	22 44,90	25 56,80	92 57,90	20 76,90	167 55,70		
Hamile giysileri	Hiçbir zaman	9 40,90	19 38,80	19 43,20	42 26,40	5 19,20	94 31,30	15,490 ^a	0,489
	Nadiren	2 9,10	1 2,00	3 6,80	9 5,70	2 7,70	17 5,70		
	Bazen	2 9,10	6 12,20	6 13,60	22 13,80	3 11,50	39 13,00		
	Sıklıkla	5 22,70	11 22,40	3 6,80	39 24,50	6 23,10	64 21,30		
	Her zaman	4 18,20	12 24,50	13 29,50	47 29,60	10 38,50	86 28,70		
Çocuk giysileri	Hiçbir zaman	4 18,20	9 18,40	6 13,60	17 10,70	1 3,80	37 12,30	14,374 ^a	0,571
	Nadiren	2 9,10	2 4,10	3 6,80	5 3,10	0 0,00	12 4,00		
	Bazen	3 13,60	5 10,20	7 15,90	14 8,80	4 15,40	33 11,00		
	Sıklıkla	6 27,30	14 28,60	10 22,70	45 28,30	5 19,20	80 26,70		
	Her zaman	7 31,80	19 38,80	18 40,90	78 49,10	16 61,50	138 46,00		
Çorap	Hiçbir zaman	1 4,50	4 8,20	5 11,40	23 14,50	5 19,20	38 12,70	15,669 ^a	0,476
	Nadiren	3 13,60	6 12,20	7 15,90	16 10,10	3 11,50	35 11,70		
	Bazen	2 9,10	11 22,40	13 29,50	39 24,50	7 26,90	72 24,00		
	Sıklıkla	7 31,80	15 30,60	11 25,00	55 34,60	7 26,90	95 31,70		
	Her zaman	9 40,90	13 26,50	8 18,20	26 16,40	4 15,40	60 20,00		

Tablo 6’da örneklemin en çok hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettiğine ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yıgılmanın bebek giysileri (%55,70), çocuk giysileri

(%46,00) ifadelerinde her zaman; iç çamaşırı (%42,70), çorap (%31,70) ifadelerinde sıklıkla; üst giyim (T-shirt, pantolon, v.b..) (%33,70) ifadesinde bazen; hamile giysileri (%31,30), spor giysileri (%30,00) ifadelerinde ise hiçbir zaman seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin en çok hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettiğine ilişkin bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

İç çamaşırı ön lisans (%34.10) mezunları her zaman; ilköğretim (%45.50), lise (%55.10), lisans (%42.10) ve lisans üstü (%42.30) mezunları sıklıkla,

Üst giyim (T-shirt, pantolon, v.b..) ilköğretim (%36.40), lisans üstü (%30.80) mezunları sıklıkla; lise (%30.60), ön lisans (%47.70), lisans (33.30) ve lisans üstü mezunları (%30.80) bazen,

Spor giysileri lisans üstü (%26.90) mezunları sıklıkla; ilköğretim (%45.50), lise (%44.90), ön lisans (%31.80), lisans (%24.50) mezunları hiçbir zaman, ,

Bebek giysileri ilköğretim (%36.40), lise (%44.90), ön lisans (%56.80), lisans (%57.90), lisans üstü (%76.90) mezunları her zaman,

Hamile giysileri lisans (%29.60), lisans üstü (%38.50) her zaman; ilköğretim (%40.90), lise (%38.80), ön lisans (43.20) ile hiçbir zaman,;

Çocuk giysileri ilköğretim (%31.80), lise (%38.80), ön lisans (%40.90), lisans (%49.10), lisans üstü (%61.50) mezunları her zaman,

Çorap ilköğretim (%40.90) mezunları her zaman; lise (%30.60), lisans (%34.60) ve lisans üstü (%26.90) mezunları sıklıkla; ön lisans (%29.50) ve lisans üstü mezunları (%26.90) bazen tercih etmekte oldukları görülmüştür.

Ekolojik giysiler kumaşların hafiflik, yumuşaklık özelliği sayesinde bebeklerin vücuduna rahatlık sağlar. Doğal lifler bebeklerin vücut hareketlerine onlar uyurken ya da aktifken kolaylıkla uyum sağlar. Bunlar yumuşak ve hassas bebek ciltlerine uygundur. Bebek ciltlerini alerji problemlerinden korurlar. Ayrıca bebekler terlediğinde giysiler güçlü emilim sağlarlar (Gümüser, 2013, s.25-26).

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara bakıldığında, organik ürünlerin sağlamış olduğu bu özellikler de düşünüldüğünde tüketicilerin büyük çoğunluğunun bebek giysilerinde organik ürün tercih ettikleri görülmüştür.

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin en çok hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettiğine dair seçeneklerden bebek giysileri (0,013) seçeneği arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Alt problem 3. Örneklemin eğitim durumları değişkeni ile organik giysilerden beklentileri arasında istatistiksel ilişki var mıdır?

Aşağıda örneklemin almış olduğu organik giyim ürünlerinden beklentilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7

Örneklemin almış olduğu organik giyim ürününden beklentileri

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
Kaliteli olması	Hiçbir zaman	1	1	1	5	0	8	22,250 ^a	0,135
		4,50	2,00	2,30	3,10	0,00	2,70		
	Nadiren	2	0	3	2	0	7		
		9,10	0,00	6,80	1,30	0,00	2,30		
	Bazen	1	2	5	6	3	17		
		4,50	4,10	11,40	3,80	11,50	5,70		
	Sıklıkla	6	23	15	59	6	109		
		27,30	46,90	34,10	37,10	23,10	36,30		
	Her zaman	12	23	20	87	17	159		
		54,50	46,90	45,50	54,70	65,40	53,00		
Deforme olmaması	Hiçbir zaman	0	1	1	3	0	5	17,264 ^a	0,369
		0,00	2,00	2,30	1,90	0,00	1,70		
	Nadiren	1	0	2	3	2	8		
		4,50	0,00	4,50	1,90	7,70	2,70		
	Bazen	1	8	11	15	3	38		
		4,50	16,30	25,00	9,40	11,50	12,70		
	Sıklıkla	7	18	14	66	9	114		
		31,80	36,70	31,80	41,50	34,60	38,00		
	Her zaman	13	22	16	72	12	135		
		59,10	44,90	36,40	45,30	46,20	45,00		

Rahat olması	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	1 2,30	3 1,90	0 0,00	5 1,70	17,312 ^a	0,366
	Nadiren	0 0,00	1 2,00	1 2,30	0 0,00	0 0,00	2 0,70		
	Bazen	0 0,00	0 0,00	2 4,50	8 5,00	2 7,70	12 4,00		
	Sıklıkla	5 22,70	18 36,70	19 43,20	42 26,40	6 23,10	90 30,00		
	Her zaman	17 77,30	29 59,20	21 47,70	106 66,70	18 69,20	191 63,70		
Dayanıklı kumaşlardan yapılması	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	1 2,30	3 1,90	0 0,00	5 1,70	10,052 ^a	0,864
	Nadiren	0 0,00	0 0,00	2 4,50	1 0,60	0 0,00	3 1,00		
	Bazen	1 4,50	4 8,20	4 9,10	14 8,80	3 11,50	26 8,70		
	Sıklıkla	7 31,80	16 32,70	17 38,60	57 35,80	8 30,80	105 35,00		
	Her zaman	14 63,60	28 57,10	20 45,50	84 52,80	15 57,70	161 53,70		
Fiyatının uygun olması	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	2 4,50	5 3,10	2 7,70	10 3,30	15,629 ^a	0,479
	Nadiren	0 0,00	0 0,00	1 2,30	6 3,80	0 0,00	7 2,30		
	Bazen	2 9,10	7 14,30	8 18,20	18 11,30	3 11,50	38 12,70		
	Sıklıkla	4 18,20	11 22,40	14 31,80	56 35,20	9 34,60	94 31,30		
	Her zaman	16 72,70	30 61,20	19 43,20	74 46,50	12 46,20	151 50,30		
Modaya uygun olması	Hiçbir zaman	0 0,00	2 4,10	1 2,30	5 3,10	1 3,80	9 3,00	23,035 ^a	0,113
	Nadiren	2 9,10	1 2,00	4 9,10	27 17,00	3 11,50	37 12,30		
	Bazen	13 59,10	15 30,60	18 40,90	42 26,40	5 19,20	93 31,00		
	Sıklıkla	4 18,20	13 26,50	8 18,20	41 25,80	9 34,60	75 25,00		
	Her zaman	3 13,60	18 36,70	13 29,50	44 27,70	8 30,80	86 28,70		

Termal konfor sağlanması	Hiçbir zaman	1 4,50	1 2,00	1 2,30	7 4,40	1 3,80	11 3,70	26,744 ^a	0,044
	Nadiren	0 0,00	1 2,00	6 13,60	11 6,90	0 0,00	18 6,00		
	Bazen	3 13,60	7 14,30	12 27,30	29 18,20	8 30,80	59 19,70		
	Sıklıkla	4 18,20	17 34,70	13 29,50	65 40,90	9 34,60	108 36,00		
	Her zaman	14 63,60	23 46,90	12 27,30	47 29,60	8 30,80	104 34,70		
Ter emici olması	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	1 2,30	4 2,50	0 0,00	6 2,00	26,744 ^a	0,044
	Nadiren	1 4,50	0 0,00	3 6,80	6 3,80	1 3,80	11 3,70		
	Bazen	1 4,50	8 16,30	7 15,90	13 8,20	4 15,40	33 11,00		
	Sıklıkla	3 13,60	10 20,40	12 27,30	61 38,40	9 34,60	95 31,70		
	Her zaman	17 77,30	30 61,20	21 47,70	75 47,20	12 46,20	155 51,70		
Üretimde doğal boyalar kullanılması	Hiçbir zaman	1 4,50	2 4,10	1 2,30	4 2,50	0 0,00	8 2,70	25,002 ^a	0,070
	Nadiren	4 18,20	4 8,20	6 13,60	7 4,40	1 3,80	22 7,30		
	Bazen	3 13,60	8 16,30	11 25,00	19 11,90	4 15,40	45 15,00		
	Sıklıkla	1 4,50	12 24,50	11 25,00	46 28,90	3 11,50	73 24,30		
	Her zaman	13 59,10	23 46,90	15 34,10	83 52,20	18 69,20	152 50,70		
Cildi tahriş etmemesi	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	1 2,30	4 2,50	0 0,00	6 2,00	19,223 ^a	0,257
	Nadiren	1 4,50	1 2,00	3 6,80	2 1,30	0 0,00	7 2,30		
	Bazen	2 9,10	4 8,20	5 11,40	6 3,80	2 7,70	19 6,30		
	Sıklıkla	0 0,00	11 22,40	10 22,70	44 27,70	6 23,10	71 23,70		
	Her zaman	19 86,40	32 65,30	25 56,80	103 64,80	18 69,20	197 65,70		

Tablo 7’de örneklemin almış olduğu organik giyim ürününden beklentilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yığılmanın cildi tahriş etmemesi (%65,70), rahat olması (%63,70), dayanıklı kumaşlardan yapılması (%53,70), kaliteli olması (%53,00), ter emici olması (%51,70), üretiminde doğal boyalar kullanılması (%50,70), fiyatının uygun olması (%50,30), deforme olmaması (%45,00) ifadelerinde her zaman; termal konfor sağlaması (%36,00) ifadesinde sıklıkla; modaya uygun olması (%31,00) ifadesinde ise bazen seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin almış olduğu giyim ürününden beklentilerine ilişkin bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

Kaliteli olması ilköğretim (%54.50), ön lisans (%45.50), lisans (%54.70) ve lisans üstü (%65.40) mezunları her zaman; lise mezunları (%46.90) sıklıkla,

Deforme olmaması ilköğretim (%59.10), lise (%44.90), ön lisans (%36.40), lisans (%45.30), lisans üstü (%46.20) mezunları her zaman,

Rahat olması ilköğretim (%77.30), lise (%59.20), ön lisans (%47.70), lisans (%66.70), lisans üstü (%69.20) mezunları her zaman,

Dayanıklı kumaşlardan yapılması ilköğretim (%63.60), lise (%57.10), ön lisans (%45.50), lisans (%52.80), lisans üstü (%57.70) mezunları her zaman,

Fiyatının uygun olması ilköğretim (%72.70), lise (%61.20), ön lisans (%43.20), lisans (%46.50), lisans üstü (%46.20) mezunları her zaman,

Modaya uygun olması lise (%36.70) ve lisans (%27.70) mezunları her zaman; lisans üstü (%34.60) mezunları sıklıkla; ilköğretim (%59.10) ve ön lisans (%40.90) mezunları bazen,

Termal konfor sağlaması ilköğretim (%63.60) ve lise (%46.90) mezunları her zaman; ön lisans (%29.50), lisans (%40.90), lisans üstü (%34.60) mezunları sıklıkla,

Ter emici olması ilköğretim (%77.30), lise (%61.20), ön lisans (%47.70), lisans (%47.20), lisans üstü (%46.20) mezunları her zaman,

Üretiminde doğal boyalar kullanılması ilköğretim (%59.10), lise (%46.90), ön lisans (%34.10), lisans (%52.20), lisans üstü (%69.20) mezunları her zaman,

Cildi tahriş etmemesi ilköğretim(%86.40), lise (%65.30), ön lisans (%56.80), lisans (%64.80), lisans üstü (%69.20) mezunları her zaman dikkat etmekte olduğu gözlemlenmiştir.

Son yıllarda artan çevre bilinciyle doğal boyarmaddelere doğru bir yönelim vardır. Kimyasal maddelere karşı güvensizlik sonucu doğal boyarmaddelerle boyanmış, kısmen daha düşük renk haslıklarına sahip ve yüksek fiyatlı giysileri kabul eden alıcı kesimi mevcuttur. Doğal olarak boyanmış tekstil mamüllerine artan bir talep bulunmaktadır (itkib, 2005, s.4).

İnsan vücudundaki bütün biyolojik prosesler sıcaklığa bağlıdır, bu yüzden vücudun farklı çevre şartlarına göre uygun sıcaklık ve nem dengesinin korunması hayati öneme sahiptir. Termal konfor, konforlu ve ıslak olmayan bir duruma erişimdir. Isı ve nemin kumaş içindeki transferi ile gerçekleşir. Kumaşların termal özellikleri, giyim konforunun belirlenmesinde ana karakteristiklerden olduğundan tekstil araştırmacıları için önemli ve ilgi çekicidir. Termal konforda belirleyici olan parametreler; ısı ve nem transferi yeteneği, hava geçirgenliği, ısı tutma yeteneği, statik elektriklenme eğilimi, su buharı geçirgenliği ve su emiciliği olarak sıralanmaktadır (Öner ve Okur, 17 , s.21).

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin almış olduğu giyim ürününden beklentileri seçenekleri arasından termal konfor sağlaması (0,044) ve üretiminde doğal boyalar kullanılması (0,07)seçenekleri arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Alt problem 4. Örneklemin eğitim durumları değişkeni ile organik giysilere ilişkin yaşadıkları sorunlar arasında istatistiksel ilişki var mıdır?

Aşağıda örneklemin organik giyim ürünü alırken ve organik giyim ürünlerinin kullanımı sırasında yaşadığı sorunlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8

Örneklemin organik giyim ürünü alırken karşılaştığı sorunlar

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
Fiyatlarının yüksek oluşu	Hiçbir zaman	0	2	1	6	1	10	19,831 ^a	
		0,00	4,10	2,30	3,80	3,80	3,30		
	Nadiren	1	0	4	3	1	9		
		4,50	0,00	9,10	1,90	3,80	3,00		
	Bazen	1	5	8	10	2	26		
		4,50	10,20	18,20	6,30	7,70	8,70		
	Sıklıkla	7	20	10	67	11	115		
		31,80	40,80	22,70	42,10	42,30	38,30		
	Her zaman	13	22	21	73	11	140		
		59,10	44,90	47,70	45,90	42,30	46,70		
Piyasada çok fazla yerde bulunmaması	Hiçbir zaman	0	2	2	4	0	8	11,858 ^a	
		0,00	4,10	4,50	2,50	0,00	2,70		
	Nadiren	0	1	0	2	1	4		
		0,00	2,00	0,00	1,30	3,80	1,30		
	Bazen	5	5	9	20	3	42		
		22,70	10,20	20,50	12,60	11,50	14,00		
	Sıklıkla	12	22	15	66	13	128		
		54,50	44,90	34,10	41,50	50,00	42,70		
	Her zaman	5	19	18	67	9	118		
		22,70	38,80	40,90	42,10	34,60	39,30		
Her giysi çeşidinde bulunamaması	Hiçbir zaman	0	1	1	5	0	7	11,084 ^a	
		0,00	2,00	2,30	3,10	0,00	2,30		
	Nadiren	0	1	1	6	0	8		
		0,00	2,00	2,30	3,80	0,00	2,70		
	Bazen	5	6	11	27	5	54		
		22,70	12,20	25,00	17,00	19,20	18,00		
	Sıklıkla	13	23	14	70	12	132		
		59,10	46,90	31,80	44,00	46,20	44,00		
	Her zaman	4	18	17	51	9	99		
		18,20	36,70	38,60	32,10	34,60	33,00		

Renklerinin sınırlı olması	Hiçbir zaman	0 0,00	2 4,10	2 4,50	5 3,10	0 0,00	9 3,00	14,442 ^a	0,566
	Nadiren	1 4,50	1 2,00	3 6,80	14 8,80	0 0,00	19 6,30		
	Bazen	6 27,30	8 16,30	10 22,70	38 23,90	4 15,40	66 22,00		
	Sıklıkla	12 54,50	20 40,80	16 36,40	59 37,10	14 53,80	121 40,30		
	Her zaman	3 13,60	18 36,70	13 29,50	43 27,00	8 30,80	85 28,30		
Model özelliklerinin yetersiz oluşu	Hiçbir zaman	0 0,00	1 2,00	3 6,80	5 3,10	0 0,00	9 3,00	12,722 ^a	0,693
	Nadiren	3 13,60	3 6,10	6 13,60	19 11,90	1 3,80	32 10,70		
	Bazen	8 36,40	11 22,40	8 18,20	35 22,00	8 30,80	70 23,30		
	Sıklıkla	8 36,40	22 44,90	20 45,50	60 37,70	10 38,50	120 40,00		
	Her zaman	3 13,60	12 24,50	7 15,90	40 25,20	7 26,90	69 23,00		
Kalıplarının istenen formda olmaması	Hiçbir zaman	1 4,50	2 4,10	5 11,40	9 5,70	0 0,00	17 5,70	14,655 ^a	0,550
	Nadiren	2 9,10	4 8,20	4 9,10	22 13,80	3 11,50	35 11,70		
	Bazen	5 22,70	13 26,50	14 31,80	41 25,80	10 38,50	83 27,70		
	Sıklıkla	6 27,30	17 34,70	16 36,40	56 35,20	10 38,50	105 35,00		
	Her zaman	8 36,40	13 26,50	5 11,40	31 19,50	3 11,50	60 20,00		

Tablo 8’de örneklemin organik giyim ürünü alırken karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yığılmanın fiyatlarının yüksek oluşu (%46,70) ifadesinde her zaman; her giysi çeşidinde bulunamaması (%44,00), piyasada çok fazla yerde bulunmaması (%42,70), renklerinin sınırlı olması (%40,30), model özelliklerinin yetersiz oluşu (%40,00), kalıpların istenen formda olmaması (%35,00) ifadelerinde sıklıkla seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin organik giyim ürünü alırken karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

Fiyatlarının yüksek oluşu ilköğretim (%59.10), lise (%44.90), ön lisans (%47.70), lisans (%45.90) mezunlarının her zaman; lisans üstü mezunlarının (%42.30) sıklıkla, (%42.30) her zaman,

Piyasada çok fazla yerde bulunmaması ilköğretim (%54.50), lise (44.90) ve lisans üstü (%50.00) mezunlarının sıklıkla; ön lisans (%40.90) ve lisans (%42.10) mezunlarının her zaman,

Her giysi çeşidinde bulunamaması ilköğretim (%59.10), lise (%46.90), lisans (%44.00) ve lisans üstü (%46.20) mezunlarının sıklıkla; ön lisans (%38.60) mezunlarının her zaman,

Renklerinin sınırlı olması ilköğretim (%54.50), lise (%40.80), ön lisans (%36.40), lisans (%37.10) ve lisans üstü (%53.80) mezunlarının sıklıkla,

Model özelliklerinin yetersiz oluşu lise (%44.90), ön lisans (%45.50), lisans (%37.70), lisans üstü (%38.50) mezunlarının sıklıkla; ilköğretim mezunlarının (%36.40) bazen, (%36.40) sıklıkla,

Kalıplarının istenen formda olmaması ilköğretim (%36.40) mezunları her zaman; lise (%34.70), ön lisans (%36.40), lisans (%35.20) mezunlarının sıklıkla karşılaştıkları; lisans üstü mezunlarının (%38.50) bazen, (%38.50) sıklıkla karşılaştıkları sonucu görülmüştür.

Üreticilerin organik tekstil ürünlerinin sağlık ve çevre açısından olumlu yönlerini pazarlama faaliyetlerinde ön plana çıkarmalarıyla elde edilecek bilinç artışı, bu tür ürünlere yönelik talebin artışı sağlayabilir. Organik ürünlerin talebinin artışı fiyatlarda da göreceli düşüş sağlayacaktır (Altun ve Öztürk, 2013, s.123).

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin organik giyim ürünü alırken karşılaştığı sorunlar arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 9

Örneklemin organik giyim ürünlerinin kullanımı sırasında yaşadığı sorunlar

		İlköğretim S (%)	Lise S (%)	Ön Lisans S (%)	Lisans S (%)	Lisans Üstü S (%)	Toplam S (%)	P	χ^2
Çabuk yıpranıyor olması	Hiçbir zaman	0	1	8	9	0	18	41,741 ^a	0,000
		0,00	2,00	18,20	5,70	0,00	6,00		
	Nadiren	1	8	8	26	10	53		
		4,50	16,30	18,20	16,40	38,50	17,70		
	Bazen	7	19	9	56	9	100		
		31,80	38,80	20,50	35,20	34,60	33,30		
	Sıklıkla	14	18	11	53	6	102		
		63,60	36,70	25,00	33,30	23,10	34,00		
	Her zaman	0	3	8	15	1	27		
		0,00	6,10	18,20	9,40	3,80	9,00		
Renginin çabuk solması	Hiçbir zaman	0	4	7	7	0	18	24,071 ^a	0,088
		0,00	8,20	15,90	4,40	0,00	6,00		
	Nadiren	3	4	6	23	7	43		
		13,60	8,20	13,60	14,50	26,90	14,30		
	Bazen	6	21	14	56	11	108		
		27,30	42,90	31,80	35,20	42,30	36,00		
	Sıklıkla	8	17	11	57	5	98		
		36,40	34,70	25,00	35,80	19,20	32,70		
	Her zaman	5	3	6	16	3	33		
		22,70	6,10	13,60	10,10	11,50	11,00		
Yıkınmasında kullanılan talimatların tam bilinmemesi	Hiçbir zaman	1	3	5	12	1	22	18,761 ^a	0,281
		4,50	6,10	11,40	7,50	3,80	7,30		
	Nadiren	1	6	4	34	6	51		
		4,50	12,20	9,10	21,40	23,10	17,00		
	Bazen	6	20	18	42	9	95		
		27,30	40,80	40,90	26,40	34,60	31,70		
	Sıklıkla	6	13	10	46	7	82		
		27,30	26,50	22,70	28,90	26,90	27,30		
	Her zaman	8	7	7	25	3	50		
		36,40	14,30	15,90	15,70	11,50	16,70		

Giysi temizliği sırasında kullanılan temizleyicilerin kısıtlılığı	Hiçbir zaman	2 9,10	3 6,10	5 11,40	7 4,40	0 0,00	17 5,70	15,027 ^a	0,523
	Nadiren	2 9,10	5 10,20	5 11,40	25 15,70	4 15,40	41 13,70		
	Bazen	4 18,20	16 32,70	12 27,30	52 32,70	10 38,50	94 31,30		
	Sıklıkla	10 45,50	21 42,90	12 27,30	51 32,10	7 26,90	101 33,70		
	Her zaman	4 18,20	4 8,20	10 22,70	24 15,10	5 19,20	47 15,70		
Vücutta alerjik reaksiyon sergilemesi	Hiçbir zaman	0 0,00	5 10,20	10 22,70	34 21,40	7 26,90	56 18,70	26,893 ^a	0,043
	Nadiren	7 31,80	10 20,40	13 29,50	48 30,20	10 38,50	88 29,30		
	Bazen	6 27,30	20 40,80	9 20,50	43 27,00	9 34,60	87 29,00		
	Sıklıkla	4 18,20	8 16,30	7 15,90	23 14,50	0 0,00	42 14,00		
	Her zaman	5 22,70	6 12,20	5 11,40	11 6,90	0 0,00	27 9,00		
Vücudu dış etkenlerden korumada yetersiz kalması (yağmur, kar, v.b..)	Hiçbir zaman	1 4,50	3 6,10	5 11,40	20 12,60	6 23,10	35 11,70	28,579 ^a	0,027
	Nadiren	5 22,70	11 22,40	12 27,30	44 27,70	5 19,20	77 25,70		
	Bazen	3 13,60	18 36,70	11 25,00	47 29,60	11 42,30	90 30,00		
	Sıklıkla	5 22,70	12 24,50	7 15,90	34 21,40	3 11,50	61 20,30		
	Her zaman	8 36,40	5 10,20	9 20,50	14 8,80	1 3,80	37 12,30		
Giysi bakımının zor olması	Hiçbir zaman	0 0,00	6 12,20	6 13,60	15 9,40	4 15,40	31 10,30	13,734 ^a	0,619
	Nadiren	2 9,10	4 8,20	8 18,20	28 17,60	2 7,70	44 14,70		
	Bazen	4 18,20	14 28,60	6 13,60	34 21,40	7 26,90	65 21,70		
	Sıklıkla	9 40,90	16 32,70	14 31,80	55 34,60	9 34,60	103 34,30		
	Her zaman	7 31,80	9 18,40	10 22,70	27 17,00	4 15,40	57 19,00		

Tablo 9’da örneklemin organik giyim ürünlerinin kullanımı sırasında yaşadığı sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla yıgılmanın giysi bakımının zor olması (%34,30), çabuk yıpranıyor olması (%34,00), giysi temizliği sırasında kullanılan temizleyicilerin kısıtlılığı (%33,70) ifadelerinde sıklıkla; renginin çabuk solması (%36,00), yıkanmasında kullanılan talimatların tam bilinmemesi (%31,70), vücudu dış etkenlerden korumada yetersiz kalması(yağmur, kar, v.b..) ifadelerinde bazen; vücutta alerjik reaksiyon sergilemesi (%29,30) ifadesinde ise nadiren seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Örneklemin organik giyim ürünlerinin kullanımı sırasında yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular eğitim durumları dikkate alınarak incelendiğinde;

Çabuk yıpranıyor olması ilköğretim (%63.60) ve ön lisans (%25.00) mezunlarının sıklıkla; lise (%38.80) ve lisans (%35.20) mezunlarının bazen; lisans üstü (%38.50) mezunlarının nadiren,

Renginin çabuk solması ilköğretim (%36.40) ve lisans (%35.80) mezunlarının sıklıkla; lise (%42.90), ön lisans (%31.80) ve lisans üstü (%42.30) mezunlarının bazen,

Yıkanmasında kullanılan talimatların tam bilinmemesi ilköğretim (%36.40) mezunlarının her zaman; lise (%40.80), ön lisans (%40.90) ve lisans üstü (%34.60) mezunlarının bazen; lisans (%28.90) mezunlarının sıklıkla,

Giysi temizliği sırasında kullanılan temizleyicilerin kısıtlılığı ilköğretim (%45.50) ve lise (%42.90) mezunlarının sıklıkla; lisans (%32.70) ve lisans üstü (%38.50) mezunlarının bazen; ön lisans mezunlarının (%27.30) bazen, (%27.30) sıklıkla,

Vücutta alerjik reaksiyon sergilemesi ilköğretim (%31.80), ön lisans (%29.50), lisans (%30.20) ve lisans üstü (%38.50) mezunlarının nadiren; lise (%40.80) mezunlarının bazen,

Vücudu dış etkenlerden korumada yetersiz kalması (yağmur, kar, v.b...) ilköğretim (%36.40) mezunlarının her zaman; lise (%36.70), lisans (%29.60) ve lisans üstü (%42.30) mezunlarının bazen; ön lisans (%27.30) mezunlarının nadiren,

Giysi bakımının zor olması ilköğretim (%40.90), lise (%32.70), ön lisans (%31.80), lisans (%34.60) ve lisans üstü (%34.60) mezunlarının sıklıkla katıldıkları görülmüştür.

Doğal lifler cilt problemleri olan kişiler için en uygun liflerdir. Çünkü cilt sorunlarını azaltmaya ve korumaya yardımcı olurlar. Çoğu insan, tenleri için pürüzsüz ve yumuşak kumaşları tercih ederler ve kumaşları hissetmek isterler. Bambu, ipek ve pamuktan yapılmış kumaşlar bu ihtiyaçlara karşılık verebilmektedir. Doğal liflerin en önemli

özelliklerinden biri ciltte tahriş ve alerji yapmamalarıdır. Doğal liflerden oluşan ekolojik giysiler sıcak ve soğuk hava şartlarına göre konforludur ve teknik özelliklerinden dolayı kullanımı kolaydır. Ayrıca kolay boyanabilme özellikleri de vardır (Gümüşer, 2013, s.24). Yapılan araştırmada da tüketicilerin alerjik reaksiyona sebep olduğu konusunda nadiren sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Yapılan χ^2 analizi sonucunda ise, örneklemin eğitim durumu değişkeni ile örneklemin organik giyim ürünü kullanırken karşılaştığı sorunlardan çabuk yıpranıyor olması (0,000) seçeneği arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada Tüketicilerin ekolojik giysilere ilişkin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Yapılan araştırmaya gönüllü olarak katılan tüketicilerin çoğunluğunu kadın tüketiciler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan gönüllü tüketicilerin yaş ortalamalarına bakıldığında, organik ürün kullanımı diğerlerine oranla daha fazla olan katılımcıların 26-35 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Verilen cevaplar ve yapılan görüşmelerden yola çıkıldığında, çalışmaya katılan tüketicilerin büyük çoğunluğunun evli olduğunu da dikkate alacak olursak, organik ürün tercihinin evlilik, çocuk, v.b. durumlarda daha çok dikkate alındığı görülmektedir.

Tüketicilerin çoğu organik ürün temin etme konusunda, organik ürünlerin pahalı olduğunu belirtirken, eğitim seviyesi düşük olan tüketicilerin organik ürün tercihinde eğitim seviyesi yüksek olan tüketicilere oranla alt seviyelerde kaldığı belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre tüketicilerin giysi satın alırken ürün içeriğinde kimyasal madde bulunmamasına, vücuda uygun bir ürün olmasına, psikolojik olarak içinde rahat hissedilebilir olmasına ve en çok da ürünün fiyatının uygun olmasına her zaman dikkat ettikleri görülmüştür. Ürünün markalı bir giysi olması, kumaşının kaliteli olması ve giysi dikim kalitesinin yüksek olması gibi hususlara sıklıkla dikkat ettikleri; giysi model ve renk seçeneklerinin modaya uygun ve organik olası konusunda ise bazen dikkat ettikleri gözlemlenmiştir. Gelir ve eğitim seviyesi ne olursa olsun tüm tüketicilerin tercihlerinde özellikle fiyata dikkat ettikleri gözlemlenmiştir.

Organik tekstilin tüketiciler için ne anlama geldiği sorulduğunda, tüm tüketiciler, bir giysinin içinde kimyasal madde bulunmamasının, çevreye duyarlı ve üretiminin belli standartlar doğrultusunda yapılmasının önemini belirtmişlerdir. Tüketicilerin çoğu, satın alacakları ürünün üzerinde organik olduğunu belirtir etiket bulunmasının, kendileri için o ürünün organik olduğu anlamı taşıdığını ve organik ürünlerin insan sağlığı açısından uygun olduğu görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Kumaş dokusuna bakılarak her tüketici için kumaşın yapısı ve içeriği anlaşılamayacağından dolayı tüm tüketiciler dikkate alınarak ürünlerde organik olduğunu belirtir etiket kullanımı önem kazanmaktadır.

Organik giyim ürünlerinin tüketiciler tarafından nerelerden temin edildiği incelendiğinde, günümüzde alışveriş merkezlerinin sayılarının giderek arttığı da düşünülerek, gelen cevaplar en fazla bu doğrultuda görülmektedir. Tüketicilerin çoğunun organik ürün temininde alışveriş merkezlerini kullandıkları görülmektedir. Tüketiciler organik ürün temininde belirli giyim firmalarını da sıklıkla tercih etmektedir. İnternet siteleri ve semt pazarlarının ise organik giyim ürününü temin etme konusunda çok da fazla tercih edilmediği görülmüştür.

Ankete katılan tüketicilere hangi giysi çeşidinde organik ürün tercih ettikleri sorulduğunda, katılımcıların büyük bir kısmının iç çamaşırı, bebek ve çocuk giysilerini satın alırken bu konuda hassas davrandıkları sonucuna varılmıştır. Özellikle pek çok tüketici kendisine sorular yöneltildiğinde organik ürünler hakkında çocukları olana kadar hiç bilgisinin olmadığını, ebeveynlik ile birlikte bu konu hakkında aydınlandıklarını belirtmişlerdir. Kadın tüketicilerin çoğu hamilelik dönemlerinde organik giyimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İç çamaşırları insan tenine direk temas eden ürün grubunu oluşturmasından dolayı katılımcıların çoğunun iç çamaşırı tercihinde organik ürün grubunu tercih ettikleri görülmektedir. Üst giyim ve egzersiz giysilerinde ise giysilerin organik olup olmadığına çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir.

Alınan bir organik giyim ürününden beklentilere bakıldığında, tüm tüketiciler için ürünün kaliteli olması, deforme olmaması, rahat olması, dayanıklı kumaşlardan yapılması, fiyatının uygun olması, ter emici olması, üretiminde doğal boyalar kullanılması ve cildi tahriş etmemesi gibi özelliklerinin tüketiciler için her zaman; termal konfor sağlamanın sıklıkla ve modaya uygun olmasının bazen önemli olduğu görülmektedir. Tüketicilerden çoğunlukla eğitim seviyesi yüksek olanların, organik ürünün aynı zamanda modaya da uygun olması gerektiğini savundukları görülmektedir.

Ankete gönüllü olarak katılan tüketicilerden büyük bir çoğunluğunun, organik ürün satın alırken en çok ürün fiyatlarının yüksek oluşu nedeniyle her zaman sıkıntı yaşadıkları;

ürünün piyasada çok fazla yerde bulunamaması, organik ürünlerin renklerinin sınırlı ve model özelliklerinin yetersiz oluşu, her giysi çeşidinde bulunamaması ve kalıpların istenen formda olmaması gibi faktörlerinse tüketicilerin organik ürün satın alırken sıklıkla karşılaştığı önemli problemler arasında yer aldığı gözlemlenmiştir.

Organik ürünlerin kullanımı sırasında, ürünün çabuk yıpranması, temizliği sırasında kullanılan temizleyicilerin kısıtlılığı ve bakımının zor olması gibi sorunlarla sıklıkla karşılaşıldığı gözlemlenmiştir. Organik üründe renk solmalarıyla çok fazla karşılaşıldığından bahseden tüketicilerin, ürün temizliği konusunda yıkama talimatları ve kullanılan temizleyiciler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Tüketiciler organik giyim ürünlerinin vücutta alerjik reaksiyon sergilemesi ile nadiren karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlara bakıldığında eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların ürün yıkama talimatlarına dikkat ettikleri, diğer kullanıcıların bu hususu genellikle göz ardı ettiği görülmektedir.

5.1. Öneriler

- Tüketicilerin içinde daha rahat hissedebilecekleri ürünler bulabilmeleri açısından, vücut yapılarına daha uygun kalıp sistemleri kullanılması önerisi getirilebilir.
- Markalaşma yolunda belirli giyim firmaları organik giyim koleksiyonlarını arttırmalıdır.
- İnternet sitelerinde organik giyim ürünleri için ayrı bir link oluşturulup tüketicilerin dikkati bu konuya çekilmelidir.
- Bebek giyiminde olduğu kadar diğer giyim ürünlerinde de organik giyim ürünü kullanımını yaygınlaştıracı çalışmalar yapılmalıdır.
- Organik giyim ürünü kullanımında kimyasalların vücuda verdiği zararı ortadan kaldırmak ve ürün renk çeşitliliğini arttırmak adına renklendirme aşamasında kök boyaların kullanımı arttırılmalıdır.
- Kök boya çeşitliliğini arttırmak adına kök boya yapımında devlet teşviği sağlanmalıdır.
- Organik giyim ürünü kullanımını arttırmak için organik tarıma karşı devlet teşviği arttırılmalıdır.
- İnsanları organik ürün kullanımı hakkında bilinçlendirici tanıtım ve etkinlikler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ağaç, S., Gürşahbaz, N., & Özelmas Kahya, S. (2009, Ekim). *Çalışan kadınların organik giysilere ilişkin bilgi durumlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma*. Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir s.2.
- Akgül, M., Tutuş, A., Kırtay, F., Bayraktar, S. & Ayata, Ü. (2011, Ekim). *Isırgan otu (urticadioica L.) saplarının kimyasal analizi*. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, KSÜ, Kahramanmaraş.
- Alkaya, E. (2010, Ekim). *Lif pamuk üretimi yan ürünlerinin/artıklarının katma değerli ürünlere dönüştürülmesi: mevcut uygulamalar ve teknolojik gelişmeler*. 2. Ulusal Katı Atık Yönetimi Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Altun, A.B. & Öztürk, S.A. (2013, Mayıs). *Tüketicilerin Organik Tekstil Ürünleri Satın Alma Davranışını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir Araştırma*. Social Business @ Anadolu International Conference, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Başer, İ. (2002). *Elyaf bilgisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Birimi.
- Bayraktar, T. (2005, Mart). Tekstil ve konfeksiyon sektöründe ekoloji ve ekolojik etiketler. *İTKİB Hedef Dergisi* s.1.
- Bayraktar, T. (2005). Tekstil ve konfeksiyon sektöründe ekoloji ve ekolojik etiketler. *İstanbul: İTKİB AR&GE ve Mevzuat Şubesi*.
- Bozacı, E., Öktem, T. & Seventekin, N. (2007). Ananas yaprak lifi. *Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi*, 3.
- Çivitçi, Ş. & Ağaç, S. (2009). Altmış yaş ve üzeri yaşlı kadınların giysi satın alma davranışları üzerine bir araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 30-47.

- Çoruh, E. (2007, Ağustos 4). Siyahın yerini ‘yeşil’ aldı. *Sabah*
- Eko etiketler. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği - Türkiye, 2014
- Fidan, M.E. (2009). *Atık yönetimi ve muhasebe. Sakarya ilindeki işletmeler üzerinde bir araştırma*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gümüşer, T. (2013). Ekolojik bebek giysilerinde doğal liflerin önemi. *Marmara Üniversitesi, Sanat-Tasarım Dergisi*, 1(4), 26-34.
- Gündüz Balpetek, F. & Gülümser, T. (2014). Tekstil ve konfeksiyon sektöründe ekolojik etiketler. *Tekstil Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 8(2), 48-62.
- Gündüz Balpetek, F., Alay, E. & Özdoğan, E. (2012). Sürdürülebilir kalkınma için döngüsü değerlendirmesi ve tekstil sanayi. *Teknolojik Araştırmalar TTED*, (2) 37-49.
- İlter, M. (2015). *Tekstil üretimi ve yardımcı kimyasallar*. İzmir: TMMOB Kimya mühendisleri odası.
- İnkaya, T. (2013). Organik tekstiller ve sosyal sorumluluk. *Standart ekonomik ve teknik dergisi*, 52(612), 136-137.
- Kalın, M. B. (2008). *Tekstil yüzeylerinin yanmaya karşı dirençlerinin artırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kara, H. (2011). *Eko etiket*. Yeşim Çağlayan (Ed), Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim Yayınları – III (s.7). Ankara: REC Türkiye.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Keskin, U. (2007). *Dünyada ve Türkiye’de organik pamuk tarımı ve ekonomisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Kılıç, S. (2013). Giyim sektöründeki üretim artıklarının sürdürülebilir moda yaklaşımı ile değerlendirilmesi ve örnek bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurban, M., Yavaş, A. & Avinç, O. O. (2011). Isırgan otu lifi ve özellikleri. *Tekstil Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 5(1), 84-106.

- Kurtoğlu, N., & Şenol, D. (2004). Tekstil ve ekolojiye genel bakış, kansinojen ve alerjik etki yapabilen tekstil kimyasalları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 7 (1), 27-28.
- Kuyumcu, O. (2010). *Organik tekstiller ve hazır giyim*. İhracatı geliştirme etüd merkezi.
- Okur, N. (2006). *Bambu lifi ve iplik özelliklerinin diğer lif ve ipliklerin performans özellikleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Oral, O., Dirgar, E. & Erdoğan, Ç. (2012, Ekim). *Tekstil ve hazır giyim üretiminde ekoloji*. 1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Öner, E. & Okur, A. (2010). Materyal, üretim teknolojisi ve kumaş yapısının termal konfora etkileri. *Tekstil ve Mühendis Dergisi*, 17(80), 20-29.
- Öngüt, E. (2007). *Türk tekstil ve hazır giyim sanayinin değişen dünya rekabet şartlarına uyumu*, DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No: DPT: 2703, Ankara.
- Özdamar, K. (2002). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Etam Matbaa, s.673.
- Özdemir, S. & Tekoğlu, O. (2012, Ekim). *Ekolojik tekstil ürünlerinde kullanılan hammaddeler*. 1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özipek, O. B. (2010). *Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türk iplik sektörü*. İstanbul Ticaret Odası yayınları 114, 45-48.
- Pamuk, B. (2009). *Giysi moda eğilimlerini etkileyen faktörler ve bir model önerisi (1940-2007 yılları arası basılı yayında örnek uygulama)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekstil Ürünleri İmalatı ve Giyim Eşyalarının İmalatı. *İaosb Haber Dergisi*, Temmuz, 2012
- Uzunoğlu, H. (2010). *Tekstil sektöründe çevre akımı: ekolojik tekstil*. AR & GE Bülten, Aralık, 8-13.
- Vural, T., Ağaç, S., & Kıcıroğlu B. (1999). Çevresel etki değerlendirme ve hazır giyim üretimi. *Tekstil Teknoloji Dergisi*, 4(37), 55-61.

Yıldırım, F. F., Avinç, O. O. &Yavaş, A.(2014). Soya fasulyesi protein liflerinin genel yapısı, üretimi ve çevresel etkileri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 19(2), 29.

EKLER

ANKET

Sayın katılımcı;

Bu anket, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Ana Bilim Dalı, yüksek lisans tezi kapsamında ‘Tüketicilerin Organik Giysilere İlişkin Görüşleri’ nin belirlenmesi üzerine hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle ve hiçbir soruyu atlamadan yanıt vermeniz, araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Zaman ayırarak çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Ayşe KUZUCU

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Doğum tarihiniz (Yıl):

3. Medeni durumunuz:

() Bekar

() Evli

4. Eğitim Durumunuz:

() İlkokul

() Ortaokul

() Lise

() Ön lisans

() Lisans

() Lisans Üstü

5. Mesleğiniz:

6. Haneye giren aylık toplam geliriniz:

() 1.000,54 TL ve altı

() 1.000,55 - 2.001,08 TL

() 2.001,09 - 4.002,17 TL

() 4.002,18 - 8.004,36 TL

() 8.004,37 - 16.008,74 TL

() 16.008,75 TL ve üzeri

7. Yaşadığınız şehir:

() İstanbul

() Ankara

() Bursa

I. BÖLÜM

8. Giysi satın alırken dikkat ettiğiniz noktalar:

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
İçeriğinde kimyasal madde bulunmaması					
Markalı bir giysi olması					
Fiyatının uygun olması					
Kumaşının kaliteli olması					
Giysi dikim kalitesinin yüksek olması					
Giysi modelinin modağa uygun olması					
Renk seçeneklerinin modağa uygun olması					
Vücuda uygun olması, rahat olması					
Psikolojik olarak içinde rahat hissedilebilir olması					
Organik olması					

9. Organik tekstil sizin için ne anlama gelmekte:

	Evet	Kısmen	Hayır
Organik giysiler zararlı kimyasallar içermez			
Organik giysiler insan sağlığı açısından uygundur			
Organik giysiler çevreye zarar vermez			
Organik olduğunu belirtir etiket kullanılır			
Üretimin her aşamasında standartlara uygunluğu kontrol edilir			

10. Organik giyim ürünlerini nerelerden temin edersiniz:

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Alışveriş merkezleri					
Belirli giyim firmaları					
İnternet siteleri					
Semt pazarları					

11. En çok hangi giysi türünde organik ürün tercih edersiniz:

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
İç çamaşırı					
Üst giyim (T-shirt, pantolon,v.b..)					
Spor giysileri					
Bebek giysileri					
Hamile giysileri					
Çocuk giysileri					
Çorap					

12. Almış olduğunuz organik giyim ürününden beklentileriniz nelerdir:

Organik Giyim Ürününün:	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Kaliteli olması					
Deforme olmaması					
Rahat olması					
Dayanıklı kumaşlardan yapılması					
Fiyatının uygun olması					
Modaya uygun olması					
Termal konfor sağlaması					
Ter emici olması					
Üretiminde doğal boyalar kullanılması					
Cildi tahriş etmemesi					

13. Organik giyim ürünü alırken karşılaştığınız sorunlar:

Organik Giyim Ürününün:	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Fiyatlarının yüksek oluşu					
Piyasada çok fazla yerde bulunmaması					
Her giysi çeşidinde bulunamaması					
Renklerinin sınırlı olması					
Model özelliklerinin yetersiz oluşu					
Kalıplarının istenen formda olmaması					

14. Organik giyim ürünlerinin kullanımı sırasında yaşadığınız sorunlar:

Organik giyim ürününün:	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Çabuk yıpranıyor olması					
Renginin çabuk solması					
Yıkamasında kullanılan talimatların tam bilinmemesi					
Giysi temizliği sırasında kullanılan temizleyicilerin kısıtlılığı					
Vücutta alerjik reaksiyon sergilemesi					
Vücudu dış etkenlerden korumada yetersiz kalması(yağmur, kar,v.b....)					
Giysi bakımının zor olması					